

Petru Baciú • Clemente Constandin • Monica Duşan

FLORILE DALBE DE MĂR

FLORILE DALBE DE MĂR



Petru Baciú • Clemente Constandin • Monica Duşan

Petru Baci • **Clemente Constandin** • **Monica Dușan**

FLORILE DALBE DE MĂR

**Culegere de colinde, întocmită și îngrijită
de Clemente Constandin**

**DEVA
2007**

**10
2007**

**COLECȚIA
„ETHNOLOGICA”**

Redactor:

Prof. MARCEL LAPTEȘ

Sigla colecției: SIMONA RUSU

Machetare și tehnoredactare: DANI ÁGNES

Culegere computerizată: MARIANA SCOROȘANU

Coperta:

I. Dubașii din Rădulești

II. Irozii din Hărțăgani

Foto: Prof. Marcel Lapteș

Lucrare apărută la Editura CORVIN - Deva

Director: VARGA KÁROLY

Tipărită la GRAPHO TIPEX SRL - Deva

Director: FARKAS LÁSZLÓ

Adresa: 330190 Deva, o.p. 1., c.p. 138.

tel.: 0254-234500; fax: 0254-234588

e-mail: grapho@corvin.recep.ro

comenzi: difo@corvin.recep.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Petru Baci, Clemente Constandin, Monica Dușan

Florile dalbe de măr

Deva, Editura Corvin 2007

21 cm.

ISBN 978-973-622-356-3

Această carte apare sub egida:

**CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU
CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA
CULTURII TRADIȚIONALE
HUNEDOARA-DEVA**

Director: Mariana Deac

RESTITUIRI SENTIMENTALE

Moto: „A devenit cumplit de evident că
tehnologia ne-a depășit umanitatea”

Albert Einstein

O lungă perioadă de timp disciplinele etnologice – folcloristica, etnomuzicologia, etnocoreologia, etnografia – s-au ocupat în a identifica de cele mai multe ori cantitativ, și mai puțin calitativ, „produsele tradiționale” ale spiritualității populare considerând că ele reprezintă „fondul arhaic” al culturii naționale care a conservat în memorie practicile și credințele straturilor neinstruite ale populației, singura „pură” și „nealterată” care ne putea configura ca identitate. Se culegea imens, din toate domeniile folclorului existând temerea dispariției multor din aceste „producții” ca urmare a dezvoltării economice și sociale moderne.

La începutul secolului al XX-lea prin strădania unor filologi renumiți – **Ovid Densușianu**, **I. Bianu**, **D. Caracostea**, **I. A. Condrea** și etnomuzicologii excepționali **C. Brăiloiu** și **G. Breazu** o astfel de viziune poseistă s-a modificat și folcloriștii au înțeles aspectul modern, contemporan al culturii populare. Iată ce afirma în 1909, **Ovid Densușianu** în cadrul lecției de deschidere a cursului de folclor ținut la Facultatea de Litere a Universității din București:

„Nu poate fi vorba de o dispariție completă a folclorului vechi, ci numai de o reducere ori de o modificare a lui. Grija culegătorului a fost și este prin urmare exagerată. Se va părea mai puțin întemeiată, când folclorul își lărgeste domeniul. Într-adevăr prin culegerea de material nou..., folcloriștii vor găsi totdeauna drum deschis pentru studiile lor și niciodată nu le vor lipsi fapte noi, actuale, asupra cărora să-și îndrepte atențiunea ; fiecare epocă e caracterizată prin manifestațiuni așa cum ele se reflectă în sufletul contemporanilor, folcloriștii vor avea întotdeauna un câmp întins de cercetare.”

A urmat o perioadă de profundă investigație și cercetare etnofolclorică, o etapă nouă de menținere a etnologiei într-o dimensiune adevărată, aceea a „culturii post – industriale” supusă proceselor de modernizare, a „dimensiunii profunde” cum i se spune astăzi folclorului. Apoi o situație descumpănitoare a tuturor cercetătorilor care au fost supuși, după cel de al doilea război mondial, în perioada comunistă, aproape jumătate de secol, la presiunile neconveniente a ideologiei totalitare care-i sileau să urmeze calea „maselor creatoare de cultură” orală, populară, în cercetările lor, percepute ca entități cu identități amorfe, cu rădăcini cât mai adânc înfipite, nebulos, dar neapărat „glorios” în „glia patriei” pentru că acestea erau „cerințele noii vieți socialiste”.

După noaptea comunistă s-au deschis drumuri ale cunoașterii într-o dimensiune pe care înaintașii nu o puteau bănuși: aceea a culturii societății supusă procesului de mondializare, prin asemănarea culturii moderne cu cea numită tradițională, folclorică. Cultura orală de astăzi se circumscrie pe repere de modelare „transcontinentale” cum spune renumita cercetătoare **Sabina Ispas**; folclorul se exprimă astăzi printr-o complexitate de forme noi, „fără frontiere” mai puțin identificate în tradiție, de cele mai multe ori atipice care vizează o mai mare diversitate a „actanților folclorici”, în statutul lor socio-profesional, religie, vârstă, comportament sexual, aptitudini artistice etc.

Referindu-ne la folclorul literar situația este cu mult mai complexă deoarece „cuvântul vorbit sau cântat” prin simbolurile și semnificațiile noi ale contemporaneității, devine un „cod de comunicare” ce identifică noul sistem conceptual, de viață a comunităților sătești manifestate în afara coordonatelor tradiționale care au fost uitate sau modelate.

În acest context cercetarea și finalizarea trebuie concepută pe criteriile moderne ale sistemelor culturii orale în care primează cercetarea omului ca ființă creatoare de cultură. Pentru a se stabili identitatea artistică a unui spațiu etnofolcloric este necesară o cercetare pe cât posibilă, interdisciplinară care să reflecte întreg universul rural cu ritualurile, cotidianul, ceremonialul, viața cu grijile,

îndoielile, teama, aparența și profunzimea propriei existenței oamenilor.

Și ce componentă reflectă aceasta mai profund decât textul literar al „produțiilor folclorice” mai ales cel al colinzilor - chintesență ritualică a sărbătorilor creștine de iarnă?

Cel mai bine ne răspunde cartea **Florile dalbe de măr** a folcloriștilor **Petru Baci**, **Clemente Constantin** și **Monica Dușan**. Adevărate flori ale folclorului literar hunedorean culegerea de colinzi este un triptic etnofolcloric cuprinzând, în buna tradiție a unei pleiade de folcloriști, nestemate folclorice, cele mai multe care nu au mai fost publicate, deci inedite, selectate pentru a respecta cu fidelitate și competență adevărul. Folcloriștii prezenți în această carte s-au străduit fiecare să ofere, specialistului dar și iubitorului de folclor, piese autentice din largul teritoriu etnofolcloric hunedorean având grijă să conserve valori autentice, vii, ceea ce dovedește o strategie modernă, un sistem de selectare și grupare în culegerea efectuată pe teren. Astfel Petru Baci ne prezintă în capitolul său **Deasupra la răsărit** (30 de texte) colindele spuse de Călușerii din Beriu și parte din Mărtinești în cadrul manifestărilor sărbătorilor de Crăciun când cetele de călușeri colindau pe la casele gospodarilor urându-le belșug și fericire.

Clemente Constantin, specialist de marcă al folclorului hunedorean, ne prezintă un grupaj de colinde inedite, **Pe țarmuri de dunăriță** (43 de texte), culese de el din zona Văii Mureșului superior dar și câteva adevărate perle artistice, culese de **Mailand Oszkar** prin 1880 la Cerișor în Ținutul Pădurenilor pentru a sublinia cât mai pregnant elementele mitologice din poezia noastră populară. Pentru că cel mai adesea, ne spune C. Clemente, creatorii anonimi și transmițătorii colindei aveau o viziune fabuloasă, hiperbolizantă asupra lumii.

Culegerea se încheie cu un capitol de colinde, **Trei păcurărei** (24 de texte) din Țara Zarandului, cu totul inedite, culese de Monica Dușan, o harnică folcloristă care cu pasiune și multă pricepere a notat texte literare, unele variante, de tip Zarand.

În plus, autorii ne-au convins, de la început că nu este nimic

contrafăcut ci rezultatul unor ani de teren și informare asiduă printr-un sistem coerent de selectare și grupare a textelor în jurul unor nuclee tematice evidențiind faptul că cele mai multe se manifestă ca fapte vii, în vatra satului cu ocazia sărbătorilor de iarnă.

Primim astfel un semnal optimist, plin de speranțe, că faptele vii, autentice nu vor pieri niciodată, fiind permanent funcționale în viața spirituală a oamenilor de la sate.

Folcloriștii acestei cărți fac de fapt un gest de redresare, acum sub semnele vremii care și-au pus amprenta cu severitate pe formele arhaice de cultură. Toate colindele sunt **restituiri sentimentale** cu dorința de a fi recuperate și teaurizate în inima și gândul iubitorilor de folclor.

Este de fapt rezistența noastră, a celor ce ne ocupăm de spațiul culturii tradiționale, în fața asalturilor civilizației actuale cu întregul său cortegiu de acțiuni demolatoare de mass-media și marketing pseudocultural care agresează valorile noastre identitare sub presiunea devastatoare a kitsch-ului.

Dacă multe din manifestările spirituale proprii satului hunedorean s-au pierdut și au rămas ca segmente repertoriale în conștiința și memoria liderilor folclorici, despre eposul colindelor putem spune cu certitudine, că el continuă să fie unul viu, bogat și original în manifestări.

Astfel antologia de colinde **Florile dalbe de măr**, prin autorii ei, nu este un simplu act de consemnare postmodernă a unor „relicve folclorice”, străvechi eșantioane de expresie artistică populară. Aceste pagini ne îndeamnă cu dragoste și prețuire la întoarcerea la izvoare, acolo unde ne-a zămislit Dumnezeu întru eternitatea frumosului și demnității umane.

Prof. Marcel Lapteș



„DEASUPRA LA RĂSĂRIT”

PETRU BACIU

Petru Baci s-a născut în 7 septembrie 1930, în satul Beriu, într-o familie țărănească. A urmat patru clase primare în satul natal, apoi șapte la Liceul “Aurel Vlaicu” Orăștie. A absolvit studiile liceale la Liceul de băieți din Alba-Iulia, unde a urmat clasa aXI-a.

A urmat apoi Facultatea de Filologie a Universității din Cluj.

Ca profesor de Limba și literatura română, cei mai mulți ani de dascălie i-a practicat la Orăștie, iar după pensionare, la școlile generale din Beriu, Căstău și Sibiușel. Cu totul remarcabilă a fost preocuparea profesorului pentru promovarea și încurajarea elevilor în domeniul creației populare și a valorificării folclorului, în reviste școlare pe care le-a înființat și îndrumat- „Plaiul” la Beriu, „Deluțul” la Căstău, „Râușorul” la Sibiușel și mai ales „Pagini școlare” de la Liceul „Aurel Vlaicu” din Orăștie. Activitatea sa folclorică este bogată și semnificativă. În anul 1967, împreună cu prof. Ion Iliescu, publică 415 strigături sub titlu „Chiuiți pogan, flăcăi”, culegere realizată cu elevii de la liceu. O serie de chiuituri a publicat în vol. „Strigături din Hunedoara”(Deva 1972). În manuscris mai are peste 1000 de strigături-„Izvoarele dorului”. Împreună cu soția, Aurelia Baci, a realizat monografia „Beriu”(Deva 1972), cu un capitol substanțial și interesant – „Obiceiuri, folclor. Tradiții”. În 1995 a realizat la Beriu, culegerea de folclor „De prin Beriu adunate-

Florile dalbe de măr

obiceiuri de Crăciun, colinde, îngrijită și prefațată de prof. Petru Baciuc. Aici sunt cuprinse „toate colindele din sat”, cu care „umblă” la colindat călușarii. De asemenea, în „Deloreni”, carte dedicată comunei Mărtinești, sunt cuprinse piese folclorice semnificative, între care și colizi din Dâncu Mare și Dâncu Mic.

Printre articolele despre activitatea folclorică a lui Petru Baciuc este de amintit articolul „Un folclorist harnic și entuziast”, publicat în ziarul „Cuvântul Liber” din Deva din 19 martie 1999 și „fișa” din volumul „Mic dicționar al folcloriștilor hunedoreni”, Deva, 2002.

În volumul de față sunt publicate colindele spuse de călușarii din Beriu și o parte din comuna Mărtinești.

Colo sus și mai în sus

Colo sus și mai în sus
Colindăm, Doamne, colindăm,
Este-o dalbă mănăstire.
Și-năuntru ce era?
Era Maica Precista
C-un copil ce tot plângea.
- Taci, fiule, nu mai plânge,
Că maica ție ți-o da,
Două mere, două pere
Ca să te mai joci cu ele
Și cheile Raiului,
Raiul Sfânt să-l moștenești
Și cerul să-l stăpânești.

După fiecare vers se repetă:
„Colindăm, Doamne, colindăm!”

*inf. Ilie Ioan, 18 ani
com, Beriu, jud. Hunedoara,
1970*

Colinda Sara-i mare

Asta-i sara, sara-i mare,
Sara-i mare a lui Crăciun,
A lui Crăciun și Ajun.
Că s-o născut Dumnezeu,
Mititel și fășățel,
Scutecel în bumbăcel.
Plouă ploaie de mi-l scaldă,
Bat vânturi de mi-l leagănă,
Luce soare de-l adoarme.
El când mare că crește-re,
Minuni mari că el făce-re,
Făcea cerul și pământul,
Făcea ceru-n două zile
Și pământu-n șase zile.
Tinsă cerul și pământu'
Cum îl tinse nu s-ajunse,
Tinsă cer și-a doua oară,
Cum îl tinse nu s-ajunse.
Domnul tare se-ntrista-re,
Mâna stângă scutura-re,
Trei inele jos picară,
Trei îngeri că se-nălța-re,
Trei îngeri cu trei biciuri

Florile dalbe de măr

Și deteră de-a trosni,
De-a trosni și-a pocăni,
Pământul se ghemui.
Văi adânci că se făce-re,
Văi adânci și munți înalți
Și dumbrăvi răcoritoare
Și izvoare curgătoare.
Tinsă cer și-a treia oară,
Cum îl tinse se ajunsse.
Domnului bine-o păre-re,
Frumos ceru-mpodobe-re,
Tot cu luna cu lumina,
Cu soarele cu razele.
 Și te, gazdă, veselește.

După fiecare două versuri se repetă:
„Domnului Doamne!”
(Se colindă în seara de Ajunul Crăciunului)

inf. Ilie Ioan, 18 ani
com. Beriu, jud. Hunedoara, 1970

Colinda Sfintei Duminici (Cea mare)

Ici în casă la domn bun
Frumoase mese sunt tinse,
Mese tinse, jilțuri scrise.
Dar la masă cine șede?
Șede cesta domnu bunu
Și cu jupâneasa lui
Și-s titiți, și împodobiți.
Lângă ei, lângă-amândoi,
Șed feciori lui domn bun
Și-s titiți, împodobiți,
Din comănace-s titiți.
Cam de-o lătura de ei
Șed fete de-a domn bunu
Și-s titite, împodobite,
Din catrințe glănțuite,
Din bertițe-s argințite.
Dinainte la domn bunu
Joacă Sfânta Duminică,
Dar nu joacă cum se joacă
Că tot saltă și se-ntoarce
Și se-ntoarce curcubeu
Ca-n chipul lui Dumnezeu.
Și din gură așa grăie-re:
-Alelei, cest domnu bunu,
Când îi ști, că-i ziua mea

Florile dalbe de măr

Ziua mea-i Duminica
Te scoală de dimineață
Și te spală pe obraz,
Pe fața obrazului
Și mânecă-n biserică
Și roagă pe Dumnezeu
Tocmai din numele meu
Și pe Domnul vei ruga
Și Domnu-ți va ajuta
Ca ficiorii să-ți însori
Cam prin sat, cam prin vecini
Cam prin oamenii cei buni.
Și fetele să-ți măriți
Mai departe-n alte sate
Să-și capete tot de-o laltă,
Tot curți multe măturate,
Grajduri multe ferecate.
Și te domn bun veselește.

După fiecare vers se repetă:
„Horelui, horelui, Doamne”
(Se colindă la casele unde nu sunt copii, ci numai
oameni bătrâni)

*inf. Ilie Ioan, 18 ani
com. Beriu, jud. Hunedoara,
1970*

Colinda Sfintei Duminici (Cea mică)

Cesta-i, domnul bunu,
Boieru' bătrânu,
Bun gând și-o gânditu,
Bun prânz și-o gătitu,
El la gândul lui
Și la prânzul lui,
Chemat-o chemat
Tot vecini bătrâni,
Oameni de cei buni.
Câți mi s-or chematu,
Toți mi s-or venitu.
Numai n-o venitu
Sfântă Duminică,
Numai ea n-o vintu
Că n-o auzitu
Că de auze-re
Frumos se găte-re
Cu un dar frumos,
Darul lui Hristos.
Și ea se lua-re
Pe-o cale cărare
Pe-o rază de soare.

Florile dalbe de măr

Și se rezema-re
La lină fântână,
La scop de odihnă
Și ea se uita-re
Mijloc de fântână
Și ea că vede-re
Două-trei flori scurte,
Sfinte și-alduite,
De la Rai ieșite.
Tinsă mână, tinsă
Două le cuprinsă,
Sus pe dar le pusă,
Darul ridica-re,
Curtea lumina-re.
Și vă veseliți, ceștia mari boieri.

După fiecare două versuri se repetă:
„Dai Domnului, Doamne”

*inf. Tâmpeanu Ioan, 68 ani
com. Beriu, jud. Hunedoara,
1975*

Sus la Poarta Raiului

Sus la Poarta Raiului
Şade Maica Domnului,
Cu un pahar galben în mână,
Tot închină şi suspină.
Vine-un înger şi-o întreabă:
-De ce suspini, Maică dragă?
-Da eu cum n-aş suspina
Că mă doare inima.
Câţi oameni îs pe pământ,
Dimineaţa când se scoală
Nici pe faţă nu se spală,
Numa merg la făgădău
Suduie pe Dumnezeu,
Nu li-i frică că-i loveşte
Şi pe toţi îi risipeşte,
Nu li-i milă de copii,
Că rămân săraci, pustii.
Şi de-acum până-n vecie
Mila Domnului să fie.

*inf. Bârcean Maria (Maria lu Trifu), 62 ani
com. Mărtineşti, jud. Hunedoara,
1998*

Ferica, ferica

Ferica, ferica,
Cum l-ai fericéatu,
Dai Domnului, Doamne,
Cum l-ai fericéatu,
Mai bun, mai frumosu,
Într-un mijloc de Rai,
Tot la mese-ntinse,
Făclii dalbe aprinse.
De-a-ntâielea colțu,
De-mi șede, mai șede,
Dragul Dumnezeu,
De-al doilea colțu,
De-mi șede, mai șede
Pătru de Sânpetru,
De-al treilea colțu,
De-mi șede, mai șede
Ion Sântion,
De-al patrulea colțu
De-mi șede, mai șede
Rariu Păcurariu,
Și-n mijloc de masă
Un măr mărgăritu,
Mândru și-mpupitu,
Pupele-s de-argintu,
Merele-s de aur,
Vântu trăgăna-re
Marele picară,
Domnii le apucară
Și-n sân le băgară.

După câte două versuri se repetă „Dai, Domnului, Doamne”

*inf. Stârc Traian, a lui Pogâcea 67 ani
com. Mărtinești, jud. Hunedoara, 1998*

Colinda preotului

Spre dalbul din răsărit
Scrisă-i dalba mănăstire,
Scrisă-i tare lucru mare,
Scrisă-i cu nouă altare.
Și cu nouă doltărele,
Cu zăbrele sus pe ele,
Cu ferestrele spre soare,
Cu ușile jos pe mare
Slujba sfântă
Cine-o cântă.
Cântă nouă popi bătrâni
Și cu nouă diecei
De cu seară-n vecernie,
Miez de noapte-n vanghelie,
De cu prânz și liturghie.
Grăi cel preot mai mare
Către cel diac mai mic:
-Ia ieși, diac până-afară
Și dă-n toacă de tri ori,
De tri ori în tri locuri ,
Să sune în tri chipuri,
Și țâghește clopot mic,
Clopot mic îi de solnic
Și cel mare din doltare.
Diac bine-l asculta-re
Și afară că ieșea
Și da-n toacă de tri ori
De tri ori în tri locuri
Să răsune-n tri chipuri.
Și țâghește clopot mic,

Florile dalbe de măr

Clopot mic îi de solnic
Și cel mare din doltare
Și iară că mi-ș intra-re
Înăuntru-n mănăstire
Și din gură-așa grăi-re:
-Alej, mareo, preoțele,
Nici cocoși nu au cântat,
Zori dalbe au revărsat.
Și ziuă de mi se face.
Grăi cel preot mai mare:
Către cel diac mai mic:
-Alej, mareo, diecele,
Micuț ești, puțin pricepi.
Nici cocoșii n-au cântat,
Zorii dalbi n-or revărsat,
Nici ziuă că nu se face.
Dar ne vine Dumnezeu
Cu doi-tri, sfinți lângă el
Să ne-asculte slujba sfântă.
Slujba sfântă cine-o cântă,
Cânt-o nouă popi bătrâni
Și cu nouă diecei,
De cu seară-n vecernie,
Miez de noapte-n vanghelie,
De cu prânz și vecernie.
 Și te , preot veselește.

După fiecare vers se repetă: „Domnului nostru”

inf. Ilie Ioan, 18 ani
com. Beriu, jud. Hunedoara, 1970

Colinda diacului

Spre dalbul de răsărit
Scrisă-i dalba mănăstire,
Scrisă-i tare lucru mare,
Scrisă-i cu nouă altare
Și cu nouă doltărele,
Cu zăbrele sus pe ele,
Cu fereștile spre soare,
Cu ușile jos pe mare.
Slujba sfântă cine-o cântă?
Cânt-o Ion Sântion
Și cu Toma apostol.
De-ascultat cine-o ascultă ?
Ascult-o Maica Domnului,
Cu Fiul micuț în brață.
Până slujba asculta
Grele lacrimi revârsa,
De grele-s ca pietrele,
De mari-s ca merele.
Fiul din gură grăi:
-Ce rând, maică, avusăși?
Până slujba ascultași?
Grele lacrimi revârsați.
De grele ca pietrele
De mari îs ca merele.
Maica din gură grăi:
-Ia taci, tu Fiule, taci,
Că de-ai ști tu n-ai grăi.
Acolo josu, mai din jos,

Florile dalbe de măr

Coborât-au , nimerit
Doi-tri meșteri jidovești,
Tot cioplesc și anăesc.
Fac, Fiule, crucea ta,
De naltă-i cât statul tău,
De lungă-i cât brațul tău,
Ca ei să te răstignească.
Fiul din gură grăi:
-Lasă, maică, lasă dragă,
Ei pe mini m-or răstigni,
Eu pe ei i-oi dărui,
Cu văpaia focului
Și cu munca iadului,
Până-n lungul veacului.
 Și, te, diac, veselește.

După fiecare vers se repetă:
„Domnului, Doamne, Domnului nostru”.

*inf. Tâmpeanu Ioan, 68 ani
com. Beriu, jud. Hunedoara, 1975*

Colinda primarului

Ia fii vesel cesta-i june,
C-am venit, c-am d-auzit ,
Că ești jude cam de mult.
Și ești jude încoronat
Și d-ai casă cu comoară,
Ș-încă buți cu bani mărunți
Ș-am venit să ne-mprumuți
De cinci sute de arginți,
Alte cinci de bani mărunți,
Să-ne cumpărăm arginți,
Să-mbrăcăm pe cești voinici.
Grăi dalbă judeceasă,
Pe-o zăbrală de fereastră
Că judele nu-i acasă.
Coale jos, mai din jos,
Prin pomete răsădete
Preumblânde-se acest jude,
Cu doi trei slugi cu el.
Una-i sluga cea zuată,
Alta-i sluga cea armată,
Alta-i sluga cea penată.
Acolo sus, sau mai din jos
Este-o mică chiliuță,
Da-n chilie cine șede,
Șade dalba judeceasă,
Tot croiește, săbăiește

Florile dalbe de măr

Și croiește veșmânturi
Și-mpletește galoșiori.
Grăi dalba judeceasă
Pe-o zăbreală de fereastră
Către sluga cea zuată:
Spune, mareo, domnul meu,
Domnul meu, stăpânul tău,
Ca să facă atâta bine
Să vină până la mine,
Să-și îmbrace veșmântul,
Să-și încingă galoșiru
Că-mi pare că l-am smintit,
Iar mai frumos l-am chitit.
Că din brâu până-n pământ
Luce dalba de argint
Și din brâu până-n guleru
Luce dalbu de d-aoru.
Și te june veselește.

După fiecare vers se repetă
„Judelea domnu’ bun”.

inf. Ilie Ioan, 18 ani
com. Beriu, jud. Hunedoara, 1970

Colinda notarului

De-asupra , la Răsărit,
Mândră stea mi s-a ivit,
Mai mândră și mai frumoasă,
Dintre helea mai aleasă.
Ea n-are ca helelalte,
Că ea mere mai pe jos,
Mai pe jos și mai frumos,
Mai pe jos de subt amiaz.
Când soarele răsăre-re,
Steaua mândră apune-re,
Când soarele apune-re,
Steaua mândră răsă-re.
Nime-n lume n-a vedea
Numai doi domni și trei crai.
Dacă steaua dobioa-re
După ea că se lua-re
Ici aciea ea să ajungă
Și deteră a-ntreba-re
Cine-o văzu steaua sfântă
De se afla se-ndrepta-re
Din orașul Viflaim
Dacă steaua răsărire-re
Frumos steaua dărui-re
Tot cu aur și argint,
Cu tămâie, smirnă sfântă.
Și te, notar, veselește!

După fiecare vers se repetă: „Hristos, Domnul nostru”.

*inf. Ilie Ioan , 18 ani
com. Beriu, jud. Hunedoara, 1970*

Colinda pușcașului

De rugat se roagă,
Adam tinerel,
Sus pușca pe-ales,
Vânt să doburească
Cerbii să pornească.
Vântul dobura,
Cerbii că pornea
Și el se lua-re
Pe-o cale călare,
Pe-o rază de soare.
Și el ajungea
La piatră mușchiată,
Cu pușca-ncordată.
Câți cerbuți vede-re
Toți mi-i săgeta-re
Până ajunge-re
Cel cerbuț murguț.
Cel cerbuț murguț
Din gură grăia:
-Ține-oborul, ține
Nu mă săgeta,
C-ai mai săgetat
Nouă frați de-ai mei
Și unu de-ai tăi.
Din coarnele lor
Că ai sindilit,
Din sângele lor,
Că ai zugrăvit.

Florile dalbe de măr

Și tu te mai suie
Cornițele mele,
Cornițele mele
Leagăn de mătasă
Și eu te voi duce
Sus la munți înalți,
La izvoare reci
Vin fete de greci,
Fata grecului,
Arma cerbului,
Cea de după ea
Și mai frumoșea.
Și te veselește,
Sus pușcaș pe-ales.

*inf. Baciú Trifu, 66 ani
com. Beriu, jud. Hunedoara, 1975*

Colinda stuparului

Las' să șeadă bine,
Că i se cuvine,
Că unde mai vezi
Cesta-i domnu bunu.
Pare că mai vezi,
Soare când răsare,
Soare când răsare
Colea-n prânzu' mare.
Las' să șeadă bine
Că i se cuvine
Că unde mai vezi
Jupâneasa lui.
Pare că mai vezi
Luna când îi plină,
Luna când îi plină,
Colea după cină.
Las' să șează bine
Că i se cuvine,
Că unde mai vezi,
Dragi, feciorii lui,
Pare că mai vezi,
Roșii golumbei,
Dragi feciorii tăi.
Las' să șează bine
Că i se cuvine
Că unde mai vezi,
Dragi fetele lui,
Pare că mai vezi

Florile dalbe de măr

Vinete vioale,
Dragi fetele tale.
Las'să șează bine,
Că i se cuvine
Că unde mai vezi
Dragi boii de-ai lui
Pare că mai întralșiori
Cerbi întralșiori
La vârșag de munte.
Las'să șează bine
Că i se cuvine,
Că unde mai vezi
Dragi vacile lui.
Pare că mai vezi
Ciute mohorâte,
La lunci coborâte.
Las'să șează bine
Că i se cuvine
Că unde mai vezi,
Dragi oile lui,
Pare că mai vezi
Cele iernuri grele,
Grele-s de zăpadă.
Las'să șeadă bine
Că i se cuvine,
Că unde mai vezi
Dragii stupii lui,
Pare că mai vezi
Puhoiuri de ploi
Miezul verii ei.

*inf. Ilie Ioan, 18 ani
com. Beriu, jud. Hunedoara, 1970*

Colinda moașei

Sub poale de munți înalți
Plimbă-și d'umblă-și Maica Sfântă.
Tot plimbându-și și d'umblându-și
Grele munci că or ajunge.
De grele ce-s pietrele,
De mari îs ca merele.
De firbiți îs ca focul
Și de-aici purcede
Sub poale de plop verde,
Frunza lui așa mișca
Cât cu vânt , cât fără vânt.
Maica Sfântă-l blestema:
-Fire-mi plop verde blăstămat
De mine și Fiul meu,
Fiul meu îi Dumnezeu.
Și de aici purcedea
Sub poale de păruț verde.
Păruț verde când vedea,
Rupsă frunza a mișca
Și cu vânt și fără vânt:
-Fire-ai păruț blăstămat
De mine și Fiul meu,
Fiul meu îi Dumnezeu.
Și de aici purcedea
Sub poale de tisă verde.
Tisă verde când vedea,
Frumos poale poleia,

Florile dalbe de măr

Frumoasă umbră făcea.
Maica Sfântă-o alduia:
-Fire-ai tisă alduită
De mini și de Fiul meu,
Fiul meu îi Dumnezeu.
Și pe tine să te taie,
Ales meșter să te taie
Și din tine să se facă
Tot cruci sfinte ș-alduite.
Și pe tine să te ducă

Pe la dalbele biserici,
Pe la negrele-ntunerici.
Și la tine să se-ncine
Câți creștini, câți oameni buni
Și te, moașe, veselește.

După fiecare vers se repetă „Domnului Doamne”

*inf. Dănilescu Petru
com. Beriu, jud. Hunedoara, 1970*

Colindă junească (A șoimului)

Întreabă un june murgul lui:
-Ce ție murguț că-ți pasă ?
-Da mie june că-mi pasă.
Știi tu june ori nu ști
Că tu pe min' m-ai legatu,
În vârful piațului,
La crâșma-mpăratului.
De foame zăbale-am rosu,
De sete bale-am băutu.
Știi tu june ori nu știi
Că tu pe min' m-ai făcutu
Vânzător de nouă ori,
Schimbător de nouă ori
Și prețul nu l-ai cerut,
N-ai cerut că n-ai știutu,
Că prețul meu e-un preț mare.
Tot firu și taleru
Și din coamă galbenu.
Știi tu june, ori nu știi
Când eu pe tin' te-am trecut
Dunărea de două ori,
Și marea de două ori
Și nimic nu ți-ai stricatu,
Numai puțin te-ai udatu
Cornu' căpeneagului
Că și eu am lunecatu

Florile dalbe de măr

P-un solz de breană galbenă
Și pe mine mă iernează
Și pe mine și pe șoimu.
Și pe mine mă iernează
Cu grâu roșu, vânturatu,
Cu vin roșu strecurat.
Și pe șoimul mi-l iernează
Tot cu carne de vânatu
Cu pita de cumpăratu
Și ne scote-n primăvară,
Primăvara câmpurilor.
Și de m-o-ntrece șoimul
Taie coasta mea cea dreaptă
Și-o leagă cu lațu-n poartă,
Să se mire lumea toată.
Iar de-oi întrece șoimul
Taie-i aripile lui
Și le pune-n comănace,
Să le bată vânturile,
Ca pe june gândurile
Când pornește la-nsuratu,
Fete nu-s de măritatu.
June bine-i asculta-re,
Și pe-amândoi mi-i ierna-re
Tot cu carne de vânatu,
Cu pită de cumpăratu.
Și mi-i scoate-n primăvară,
Primăvara câmpurilor
Și-i dă drumul cu șoimul.
Murgu-ncepe-a rânțeza-re
A rânțeza și-a se lua-re
Șoimu-ncepe a șuiera-re,

Florile dalbe de măr

A şuiera şi-a rămâne-re
Şi din gură aşa grăie-re:
-Săraci aripile mele,
Până fusei la părinţi
Purtai aripi arginţi
Iar dacă mă-nstrăinai
Aripile le lăsai
Să le bată vânturile
Ca pe june gândurile,
Când porneşte la-nsurat
Fete nu-s de măritat.
 Şi te june veseleşte.

După fiecare vers se repetă: „Junelui bun”

*inf. Baciú Trifu, 66 ani
com. Beriu, jud. Hunedoara, 1975*

Colindă junească (Ce stai june, nu te-nsori)

Ce stai june, nu te-nsori,
Sau de-acasă nu te lasă,
Sau cal bun că nu ți-ar da-re,
Sau cal bun, sau arme bune?
-Ba de-acasă că mă lasă
Și cal bun ei că mi-or da-re
Și cal bun și arme bune,
Dar mai aștept puținel,
Puținel în primăvară,
Că să-mi fac o grădinioară,
Cu florile voinicioară.
De vinete-s mohorâte,
De galbene-s odistâte.
Fete flori ar dobândi
Și-or culege ș-or alege.
Și eu încă mi-oi alege
Pe fata lui grec bogat,
Că-i la țâțe romaniță
Și la brațe, iarbă creață
Și la păr cu calapăr
Și la brâu cu spic de grâu.
Și te june veselește.

După fiecare vers se repetă: „Hai junelu-i tinerelu”.

*inf. Baciú Trifu, 66 ani
com. Beriu, jud. Hunedoara, 1975*

**Colindă junească
(Sub cetate-n cea livadă)**

Sub cetate-n cea livadă
Joacă-un june cu-un cal bun,
Dar nu joacă cum se joacă,
Da tot saltă și întoarce,
Când în jos că se lăsa-re,
Pinteni galbeni răsuna-re,
Nime-n lume nu-l vedea-re
Numai dalba-mpărăteasă.
Pe-o zebreală de fereastră
Ea din gură așa grăia:
-Ho, 'nălțate împărate,
Sau nu vezi tu ce văd eu.
Colo-n jos și mai din jos,
Sub cetate-n cea livadă,
Joacă-un june c-un cal bun,
Când în sus că se-nălța-re
Peană dalbă flutura-re,
Când în jos că se lăsa-re,
Pinteni galbeni răsuna-re
Înălțatul de-mpărat
Intră-n grajdul ferecat,
Murgul negru ne-nșeua-re,
Murgul negru ne-nvățat,
Ne-nvățat, bine-nșeuat,
Sus la el că se duce-re
Și din gură așa zice-re:

Florile dalbe de măr

-Hai, junelui tinerel,
Hai noi caii să-i jucăm,
Să-i jucăm și să-i schimbăm.
Junel din gură grăie-re:
-Ho, înălțate împărate
De jucat caii am juca,
De schimbat nu i-am schimba,
Calul tău e un cal mare,
Șede bine sub domn mare,
Calul meu e un cal mic,
Șade bine sub voinic.
 Și te june veselește.

După fiecare vers se repetă „Junelui bunu”

*inf. Danilescu Petru, 53 ani
com. Beriu, jud. Hunedoara, 1970*

**Colinda fetei
(Leană, leo, Leană)**

Leană, leo, Leană, fată dalbă,
Strigă Leana din cetate,
Strigă-n lume, strigă-n țară,
Cine-n lume s-o afla-re
Să-nvețe murguțul ei,
Jucător și fugător,
Făr' de frâu, făr' de căpăstru,
Fără fir de ață-n capu?
Nime-n lume nu s-afla-re
Numa-un fiu de împăratu.
Și el dacă s-o afla-re
Sus pe murg încăleca-re
Murgu-și dete de-a sălta-re
Peste cap mi-l arunca-re
Strigă Leana a doua oară,
Strigă-n lume, strigă-n țară
Cine-n lume s-o afla-re
Să-nvețe murguțul ei,
Jucător și fugător,
Fără fir de ață-n cap?
Nime-n lume nu s-afla-re
Numai-un fiu de domn crai mare.
Și el dacă s-o d-afla-re
Sus pe murg încăleca-re
Murgu-și dete de-a sălta-re
Peste cap mi-l arunca-re
Strigă Leana a treia oară,

Florile dalbe de măr

Strigă-n lume, strigă-n țară.
Cine-n lume s-o d-afla-re
Să învețe murguțul ei,
Jucător și fugător
Fără frâu, fără căpăstru
Fără fir, fără de căpăstru
Fără fir de ață-n cap?
Nime-n lume nu s-afla-re
Numai Rau – Păcurariu.
Și el dacă s-o d-afla-re,
Sus pe murg încăleca-re,
Murgu-și dete de-a sălta-re
-Ho, ho, ho, murguțu meu,
Că eu sunt stăpânul tău!
 Să fii, Leano, sănătoasă,
 Cum te vedem de voiasă,
 Să primești colinda noastră.

După fiecare vers se repetă:
„Leană, leo, Leană, fată dalbă”.

*inf. Bârceanu Maria, (Măria lui Trifu), 67 ani
com. Mărtinești, jud. Hunedoara, 1998*

Colinda fetei cea mică

Poruncit-o fata dalbă
Către-un tânăr voinicel
Să nu vină jos pe lunci,
Că luncile-s cam cu rouă
Și junii-s cu haine nouă.
-Eu îs mică și nu-s mare
Și nu le-aș putea spăla-re.
Să nu-mi vină sus pe munți
Că munții-s învolburați
Și junii-s cu cai gătați,
Vântul mare-o doboră
Și caii-i înprăsăra.
Eu îs mică și nu-s mare,
Nu i-oi putea țesăla-re,
Da să-mi vină sus pe nori
C-o mână ținând de lună,
Cu alta-mpletind cunună,
Cunună și murmura-re
Cununate-ai tu cu ea-re
Ție cu ea, doamnă-sa-re
Și te fiico-nveselește.

După fiecare vers se repetă: „Horelu-i, dorelu-i”.
Se colindă la casele unde sunt fete sub 11 ani.

*inf. TâmpEANU Ion, 68 ani
com. Beriu, jud. Hunedoara, 1975*

Colinda fetelor mari

Adă, maică, cea cheiță
Să descui cu ea lădiță,
Ca să iau eu cea solniță,
Cizme roșii-n piciorușe,
Inelaș în deștelaș,
Mărul roșu să mi-l lași.
Și luă vadra-ntr-o mână
Și se luă prin grădină,
Prin grădină, la fântână,
La fântână la luncet
Unde curge apa-ncet.
Pe piatra fântânii ei
Ședeau doi-trei junelași.
Unu' murgu-și potcove-re,
Unu' trei pene-și chite-re,
Cel de murgu-și potcove-re
După ea se sloboze-re
Ca măruțul să i-l ieie.
Ea din gură cuvânta-re:
-Ce-ai tu cu măruțul meu ?
Petrezi-re-ai tu ca el,
Tu ca el, ca măr roșiu.
June cal de frâu ține-re,
După ea se sloboze-re
Ca inelul să i-l ieie.
Ea din gură cuvânta-re:

Florile dalbe de măr

-Ce-ai tu cu inelul meu?
Petrece-te-ai tu prin el,
Tu prin el ca degetul.
Cel de tri pene chite-re
După ea se sloboze-re,
Ca cununa să i-o ieie.
Ea din gură cuvânta-re:
-Ce-ai tu cu cununa me-re?
Cununa-te-ai tu cu e-re,
Tu cu ea, cu doamna sa-re.
 Și te fiico-nveseleștei.

După fiecare vers se repetă:
„Holeru-i, dorelu-i”

*inf. TâmpEANu Ion, 68 ani
com. Beriu, jud. Hunedoara, 1975*

Râuriță, romanită

Colo jos, mai din jos,
Jos în vadu d'Oltului,
De bătut se bat doi boi.
Tot se bat și nu s-alegu
Și la coadă-s codălbei
Și la coadă-s mugurei.
Nime-n lume nu-i vede-re
Numai-o fată de-mpăratu.
Și ea dacă mi-i vede-re
Cursă-n casă, spusă-n masă.
-Dalelei, tăicuțu' meu,
Lucru mare văzui eu,
Colo-n josu, mai din josu,
Jos în vadu d' Oltului,
De bătut se bat doi boi.
Tot se bat și nu s-alegu
Și la coadă-s codălbei
Și la coarne-s mugurei.
-Fiica me, bolundă mare,
Mare ești, puțin pricepi,
Dară ăia nu-s doi boi,
Că mi-s pețitorii tăi.
Vin la min' te cer pe tine
Și cer, fico, mult cu tine,

Florile dalbe de măr

Îmi cer turmele de oi
Și ciobanii amândoi
Și-mi cer turmele de vaci
Și ciurdarii cei mai dragi.

După fiecare vers se repetă:
„Râuriță, romaniță”

inf. Cândroi Elisabeta, 85 ani
com. Mărtinești, jud. Hunedoara, 1998

Colinda copiilor

Printre doi munți,
Printre doi copii,
De bătut se batu
Două oști grele,
Două săgețele.
Una e cu domnul,
Una-i fără domnul.
Cea de-i fără domnul
Încotro porne-re,
Ea tot păgube-re
Cea de îi cu domnul
Încotro porne-re
Ea tot dobânde-re
Un fiu mititel.
Când maica mi-l da-re,
Taica nu mi-l da-re.
Când taica mi-l da-re,
Maica nu mi-l da-re
Când fu cea de-apoi
Mi-l da amândoi,
Maica îl spăla-re
Și îl îmbrăca-re
Taica-l încălța-re
Și îl învăța-re.
Drag, fiuțul meu
Dacă te vei duce

Florile dalbe de măr

Printre țări străine,
Printre limbi păgâne,
Dacă te-i mări-re
Nu te așa făli-re
Dacă ti-i făli-re
Nu te așa mări-re
Domnii cei mai mari
Plini de cei tătari,
Cei de după ei
Plini de frați de-ai tăi.
 Și te veselește
 Fiuț mititel.

*inf. Dănilescu Petru, 53 ani
com. Beriu, jud. Hunedoara, 1972*

**Cesta-i domnul bun
(Colinda lui Lachizerac)**

Cesta-i domnul bun,
Boierul bătrânu,
Bun gând și-o gânditu,
Bun prânz și-o prânzitu,
El la gândul lui
Și la prânzul lui
Chemat-o, chemat
Tot vecini bătrâni,
Oameni de cei buni,
Ca prânzul să-l prânze,
Visul să-l dezlege,
Visul ce-o visatu
Astă d-astă noapte.
Că el și-o visatu
Că-n mijloc de curte
I-un lac chizărac
Și-n mijloc de lacu
I-un măr mărgărel.
Sus pe măr în sus
I-o viță ioviță,
La vârful de măru
Vineți golumbei,
La poale de măru,
Vinete vioale,
Jur prejur de măru,
Trestie măruntă,

Florile dalbe de măr

Cam prin trestioară,
Păsăruici galbene.
Cești oamenii buni
Prânzul mi-l prânziră,
Visul dezlegară:
Cel lac chizărac,
Masa dumitale,
Cel măr mărgărel
Este-al dumitale,
Vineți golumbei,
Dragi feciorii tăi,
Vinete vioale,
Dragi fetele tale,
Trestie mărunță,
Noi prejur de masă,
Păsăruici galbene,
Pahare-nchinate,
Sus pe sănătate.
 Și vă veseliți,
 Ceștia mari boieri.

După fiecare vers se repetă:
„Dai, Domnului, Doamne”. Se colindă la oamenii bătrâni.

inf. TâmpEANu Ion, 68 ani
com. Beriu, jud. Hunedoara,
1975

**Colinda luce, Soare, luce
(Cea mare)**

Luce, Soare, luce,
Luce și străluce,
În toate laturile,
În toate vadurile,
Înainte străluce,
Ici, la ceastă casă,
Și la ceastă masă.
Fereastra lovește,
Masa gălbenește,
Mai frumos domnește.
Cam d-un corn de masă,
Jițul de mătasă,
Într-al doilea corn
Scrisu-i de d-aor,
De șede, mai șede,
Șede domnul bun,
Iar de-al treilea corn
Scrisu-i jiț d-argint.
De șede, mai șede
Șede Ion Sântion,
Iară de-al patrulea corn,
De șede, mai șede,
Șede drag Domnul din cer.
El din gură-așa grăia:
-Ioane, Ioane, nănaș sfânt,
Ia, ține, mai ține
Acest colac de grâu

Florile dalbe de măr

Ș-o cupă de vin.
Colacul i-l da,
Cupa o-nchina,
Și de-așa grăia:
-Și tu te mai ia,
Înainte te ia
Eu îs hai mai mare,
Că unde nu-s eu
Prânz pe masă nu-i,
Saț în casă nu-i.
Floarea mirelui
Din gură grăi:
-Noi, tri floricele,
Tri mohoricele,
Din noi de-a tustrele,
Din voi de-amândouă
Eu-s hăi mai mare,
Că unde nu-s eu
Botez nu se face,
Cununie nu-i.
De-al patrălea corn,
De șede-s mai șede,
Drag Domnul din cer.
Șade și privește
Și de-așa grăiește:
-Tăceți, flori, tăceți,
Ce vă tot pildiți
Și vă ispitiți,
Că voi că-și sânteți
Una ca și alta.
Floarea vinului,
Sângele al meu,

Florile dalbe de măr

Floarea grâului,
Pelișoara mea,
Floarea mirului,
Ii sudoarea mea
 Și vă veseliți
 Ceștia mari boieri!

După fiecare vers se repetă:
„Dai, Domnului, Doamne”

*inf. TâmpEANu Ion, 68 ani
com. Beriu, jud. Hunedoara,
1975*

**Luce, Soare, luce
(Cea mică)**

Luce, Soare, luce,
Luce și străluc
În toate laturile,
Înainte străluc,
Ici, la ceastă masă,
Fereastra lovește,
Masa gălbenește.
Cam d-un corn de masă
Jițu de mătasă,
De șede și , mai șede
Floarea vinului.
De-al doilea cornu,
Jițu de d-aoru,
De șede și, mai șede
Floarea grâului
De-al triilea corn,
Jițu de d-argint
De șede și, mai șede
Floarea mirului,
Floarea vinului
Și de-așa grăiește:
-Noi tri floricele,
Tri mohoricele,
Din noi, de-a tustrele,
Din noi de-amândouă,
Eu-s cea mai mare,
Că unde nu-s eu

Florile dalbe de măr

Ospăț nu se face,
Veselie nu-i.
Floarea grâului
Din gură grăi:
-Noi, tri floricele,
Tri mohoricele,
Din noi de-a tustrele,
Din voi de-amândouă,
Pe-o cale cărare,
Pe-o rază de soare,
Pe acei câmpi seci,
Fă-ți fântâniu reci,
Că eu oi veni
Cu cest domnul bun,
Prin acele sate,
Lăsând sănătate
Ca în lan de cale,
Ochi și dar în care
Și el ni-și vede-re
Umbra brazilor
Și lină fântână
Și-o masă se-abate
La lină fântână,
La scop de odihnă
Vuit se abate
La lină fântână.
La scop să hodinească
Și să-mi povestească
Din ei de-amândoi,
Din zile bătrâne
Care-o fi mai mari.
Ion Sântion de așa grăi:

Florile dalbe de măr

-Din domnie mare
Ești, Doamne, mai mare
Rând de bătrânețe,
Părul cărunțește,
Știe, Doamne, nu știe
Când tu te-ai născut
În câmpul Raiului
Și eu mi te-am luat
Pe pălmile mele,
Pe brațele mele
Și eu mi te-am dus
În apa lui Iordan
Și te-am botezat
Și te-am creștinat
Și te-am ridicat
Domnul Cerului
Și al Pământului,
Al nostru și-al tuturor
Ș-al făptuirilor.
 Și te domn bun veselește.

După fiecare vers se repetă:
„Dai, Domnului, Doamne”

*inf. Tâmpean Ion, 68 ani
com. Beriu, jud. Hunedoara,
1975*

Dimineața de Crăciun

Dimineața de Crăciun
Plimbă-și, d-umblă-și cest domn bun.
Tot plimbându-și și d-umblându-și
Vede Domnul coborându-și
Pe o scară de d-argintu.
Ca din brâu până-n guleru,
Luce-i d-albul de d-aoru.
Și din brâu până-n pământu,
Luce-i d-albu de d-argintu.
El la Domnul se duce-re
Și-n brață mi-l cuprinde-re
Și din gură așa grăie-re:
-Hai, Doamne, la casa mea-re,
Să prânzim, să hodinim
Și vin roșu să mi-ș bem.
-Mulțam ție, cest domn bunu
Și de prânz și de cuvântu,
Mai frumos de vinul roșu
N-am venit ca să prânzim,
Nici vin roșu să ni-ș bem,
C-am venit ca să te-ntreb
Cine ție ți-a dat oare,
Ca mărire, ca fălire,
Cel veșmântu mohorātu,
Necroit, nesăbăit,
Lungu-i, lat pe-acest pământ
La un săbău vom porni-re,

Florile dalbe de măr

L-om croi, l-om săbăi,
Ca din brâu până-n pământu.
Luce-i d-albu de d-argintu
Și din brâu până-n guleru,
Luce d-alb de d-aoru
 Și te gazdă veselește.

După fiecare vers se repetă: „Domnului, Doamne”.
Se colindă în prima zi de Crăciun, înainte de a pleca
de la gazdă prin sat.

inf. Ilie Ioan, 18 ani
com. Beriu, jud. Hunedoara,
1970

Îngheață tău-n miez de vară

Îngheață tău-n miez de vară
Da nu-ngheață de răceală,
Că-ngheață de gânduri mari,
Că se-nsoară un domn crai mare
Și își ia pe soră-sa-re.
-Soră, soră Solomie,
Pune cartea în chilie
Și haida la cununie!
-Frate, frate, drăguț frate,
Asta nu-i cu direptate
Să se ia soră cu frate.
Eu atunci oi veni-re
Când tu mie că mi-i face,
Pod de-aramă peste vamă
Și de-argint peste pământ.
El afară că ieșe-re
Numa' cu gândul gânde-re
Pod de-aramă că făce-re,
Pod de aramă peste vamă
Și de-argint peste pământ.
-Soră, soră Salomie,
Pune cartea în chilie
Și haida la cununie!
-Frate, frate, drăguț frate,
Asta nu-i cu direptate,
Să se ia soră cu frate.
Eu atunci oi veni-re,
Când tu mie mi-i aduce

Florile dalbe de măr

Sfântul Soare nănaș mare
Și Lunița nănășiță.
El afară că ieșe-re
Numai cu gândul gânde-re
Și pe asta o făce-re
Sfântul Soare nănaș nare
Și Lunița nănășiță.
-Soră, soră Salomie,
Pune cartea în chilie
Și haida la cununie!
În biserică intrară,
În genunchi se așezară,
Icoanele jos picară.
La icoana Precestii
Ea din grai așa grăi:
-O, Măicuță Preacurată,
Asta nu-i cu direptate,
Să se ia soră cu frate.
Din bolta bisericii
Zise Maica Precistii:
-Părinte nu-ți fă păcate
Să cununi soră cu frate!

După fiecare vers se repetă:
„Domnului Doamne”

*inf. Stârc Traian a lui Pogâcea, 67 ani
com. Mărtinești, jud. Hunedoara, 1998*

Ș-asară ș-alaltăsară

Ș-asară ș-alaltăsară
Domneo, dai Domnului Doamne,
Trei cocoși negri cântară
Și se luară de zbură-re
Tot în lungul satului,
La casa bogatului.
-Bună sara, om bogatu,
Gat-i cina de cinatu?
-Gata-i, gata, nu-i de voi
Că-i de domni mai mari ca voi.
Și să luară și zburară
Tot pe lungul satului,
La casa săracului.
-Bună sara, om săracu,
Gata-i cina de cinatu?
-Gata-i, gata, da-i puțână,
Da, de nu ne-om sătura-re
La vecini ne-om 'prumuta-re
Și-o cântăm și-o colindăm
Frumos la gazdă-o-nchinăm
Pe la gazdă pe la toate,
Pe la cei ce ne-o cinsti-re
C-un colac de grâu curatu
De la Dumnezeu lăsatu.

Se colindă numai în seara de Ajun.

*inf. Botescu Cornelia, 50 ani
sat Dâncu-Mare, com. Mărtinești, jud. Hunedoara,
1999*

**Colindă de seară
(La fete)**

Fericeam de ea-u,
De cea jupâneasă.
De frumoasă tare
Soață-n lume n-are.
Ba dară mai are,
Sora Soarelui.
Hăi, mai micuțele
Hăi, mai frumușele.
Da' pe ea mi-o cere
Mulți din multe părți.
Dar ea așa zice,
Că ea nu s-ar duce
Că ei i-i urât,
Sara, dimineața,
Oi dalbe mulgând,
La nouă cumnate,
Nouă patelate,
La nouă cumnați
Nouă cai gătați.

*inf. Teodorescu Leorean, 51 ani
sat Dâncu-Mic, com. Mărtinești, jud. Hunedoara,
1998*

**Colinda fetelor
(De zi, cu călușarii)**

Soră-leo, fată frumoasă
Ce vrei, soro, d'esta rându
De asară n-ai venitu?
Nici asară-n șezătoare,
Nici ieri la jocul mare.
-N-am venit că n-am putut,
Că grea oaste mi-a căzut.
Vreo cincizeci de călărași,
Mai pe-atâția pedestrași.
Pân' la ziuă-am petrecut
Și să vin nu am putut.
Să fii, soro, sănătoasă,
Cum te vedem de voioasă.

*inf. Todorescu Leorean, 51 ani
sat Dâncu-Mic, com. Mărtinești, jud. Hunedoara,
1998*

**Colinduță, colinduță
(Colindă de copii mici)**

Colinduță, colinduță,
Mă suii pe potecuță,
Văzui pecii și cârnați,
Tot de ălea să ne dați.
Și de-acum până-n vecie
Și colacu' să se știe.

*inf. Bârcean Maria, 67 ani
com. Mărtinești, jud. Hunedoara,
1998*

GLOSAR

- aoru	= aur
- bolund	= zăpăcit, prost, nebun
- capeneag	= haină lungă și largă
- chiti, a	= a aranja, a dichisi
- codolber, codolb	= care are coadă, sau vârful cozii de culoare roșie
- covânac	= acoperământ al capului, de formă cilindrică, purtat de Călugăr
- diac	= cântăreț bisericesc
- dobitoace	= animale
- făgădău	= birt, bufet
- ferecat	= legat cu fiare, cu lanțuri, în obezi, zăvorât
- golumbei	= porumbei
- ioviță	= de la viță, joc lingvistic
- împupit	= îmbobocit
- jițuri	= jilțuri
- jude	= primar, conducător
- luce	= lucește
- lunciță	= diminutiv de la luncă
- luniță	= diminutiv de la lună
- mohoricele	= mohorâte
- obor	= ocol, staul
- pecie	= carne macră de porc (de vită sau oaie) mai ales de pe lângă șira spinării
- sminti, a	= a greși
- sudui, a	= a înjura
- șindilit	= cu șindrila
- tițit	= chitit, aranjat, gătit, împodobit
- țagnește	= mugește, face gălăgie (?)
- vârșag	= vârș
- zuată	= ziuă, zuă

Informatori și localități

- Baci Trifu, com. Beriu, jud. Hunedoara
- Bârceanu Maria, com. Mărtinești, jud. Hunedoara
- Botescu Cornelia, sat Dâncu Mic, com. Mărtinești, jud. Hunedoara
- Cândroi Elisabeta, com. Mărtinești, jud. Hunedoara
- Dănilescu Petru, com. Beriu, jud. Hunedoara
- Ilie Ioan, com. Beriu, jud. Hunedoara
- Stârc Traian, com. Mărtinești, jud. Hunedoara
- Todorescu Loredana, sat Dâncu Mic, com. Mărtinești, jud. Hunedoara
- Tâmpeanu Ioan, com. Beriu, jud. Hunedoara

Addenda



De prin Beriu adunate

OBICEIURI DE CRĂCIUN

*

COLINDE

CULEGERE ÎNGRIJITĂ ȘI PREFERATĂ DE

prof. Petru Baciu

EDITATĂ DE CATEDRA DE LIMBA ROMÂNĂ DE LA
ȘCOALA GANERALĂ BERIU

1995

Florile dalbe de măr



Scălușerii din Beriu



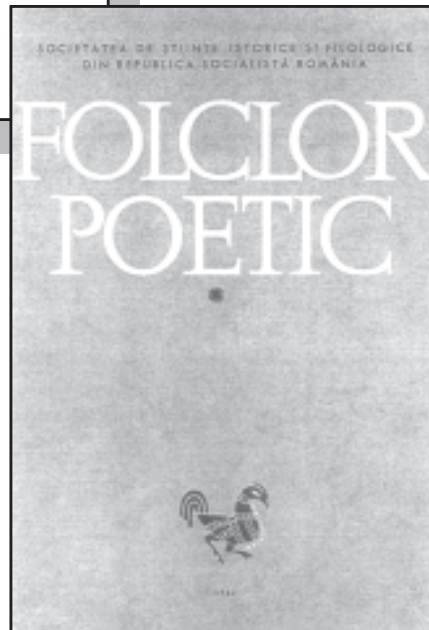
Formația de călușeri din Dincu Mare în anul 1935

Florile dalbe de măr



Cartea în care apar opt colinde ale călușarilor din Beriu: „Colinda fetelor mari”, „Colinda fetei cea mică”, „Colinda copiilor”, „Colinda prisașului”, „Colinda pușcașului”, „Colinda otopășului”, „Colindă junească” („A șoimului”), „Colindă junească” („Sub cetate cea livadă”) și „Colindă junească” („Ce stai june nu te-nsori”)

Împreună cu Ion Iliescu, Petru Baci publică în vol. „Folclor poetic” (1967) 419 strigături, sub titlul „Chiuiți pogan, flăcăi”



Florile dalbe de măr

STRIGĂTURI DIN HUNEDOARA

culegere întocmită și îngrijită
de
Clemente Constanțin și Aurelian Sîrba

Prof. Clemente Constanțin

Consiliul de cultură și educație socialistă al țării
Centrul de Informare a creșterii populare
artistică de masă

- Dava 1972 -

La realizarea acestei cărăpăi au colaboret:

Petru Bocu
Ivan Bîlcovsca
Vasile Chiriac
Bodu Clabona
Silvan Ciocesc
Aurel Coif
Nicolae Gârzone
Ios Biesca
Eugenia Ispes
Ios Marin
Ioana Morăscu
Mălina Votcu

Te mulțumim și pe această cale, cu și tuturor celor care
ne-au înțeles și reținut, pentru că această carte să vadă
lumina tiparului.

Cl. C. și A.S.

Florile dalbe de măr

Un cărturar orăștian peste care să nu se aștearnă uitarea

SEBASTIAN BORNEMISA

Atunci când reconstituim activitatea unei personalități trebuie să avem în vedere faptele, lucrurile și datele deosebite ce-l evidențiază.

Despre Sebastian Bornemisa scrie în Enciclopedia "Minerva", 1930, în Dicționarul folcloristilor, 1979, în Orăștie-750 ani, 1974, în Orăștie de la țâg, reședință de scaun și oraș la municipiu, 1995, și mai nou în Lada de zestre a lui Constantin Ciernescu, 1998.

Născut la Bărluc, rămân ca ipotetice date nașterii și a morții (1889-1958; 1890-1933). Cert este că a studiat la Budapeșta, unde și-a trecut doctoratul, că a trăit un timp la Orăștie, unde a fost un animator al vieții culturale, învâlt prin călătorii cu familia mamei cărturar Ioan Moșu, apoi la Cluj și în cele din urmă deputat în parlamentul din București, în două legislaturi. A publicat foarte mult, o varietate de lucrări, a condus publicații importante.

Orăștie îl revendică pe Bornemisa mai ales pentru ce a înregistrat la noi în perioada orăștiană, realizări care au intrat în spiritulității românești. Pentru asemenea fapte el nu trebuie dat uitării. O lucrare monumentală pentru vremea aceea este tipărită în 1911 a volumului "Almanahul scriitorilor de la noi". O revistă o semnala: "Într-o oarecare măsură nouă literară ale anului" (Cosânzeana, an II, Nr.20), cartea a apărut în cadrul "Bibliotecii scriitorilor de la noi" în Editura "Librăriei Naționale" din Orăștie, sub auspiciile Asoc. Cu redactor: cartea îi aparține lui S. Bornemisa, pe atunci student în Școala și redactorul Revistei literare-illustrată, "Cosânzeana" cu apărare tot aici.

Almanahul este aranjat nu după valoarea scriitorului: "Am scos la iveală și scriitor care vor fi poate puțin cunoscuți. Dar pentru ce tabloul talentelor literare de la noi să fie cât de cât complet, trebuie să pun, și apoi, în orice măsură posibil de înalt - am crezut - apropierea transferând, se face bine și călăie o viață smerită." Cartea această rămână nu numai o contribuție la literatura Ardealului ci la cunoașterea culturii noastre naționale. Ea cuprinde două mari capitole, îngrăite pe 212 pagini. Prima parte este almanahul iar următoarea este Presa. Lucrarea continuă cu un calendar pe 1912 și cu câteva pagini din reclamele vremii. Prima parte cuprinde numele și portretele a 46 de scriitori ardeleni, între care amintim:

pe: Apărîbiceanu, Goja, Coșbuc, și O. Iosif, Rebrăvăna. Unii dintre ei la acea dată încapsură să se afirme în literatură, alții mai mult ca publiciști și gazetari.

O altă parte dintre scriitorii enumerați sunt nume mai puțin cunoscute, ca: Elena din Ardeal, Maria Curțan, Aron Coșbu, etc. Almanahul mai cuprinde și alte personalități de un alt profil, cum ar fi lingvistul Ștefi Pușcariu sau astronomul Găvril Todoc.

În legătură cu fiecare se prezintă datele biografice și activitatea pe scurt. Sistematic sunt prezentate lucrările și volumele personale publicate sau în curs de tipărire și, la fel, revistele și ziarele la care colaborează. La fiecare scriitor se reproduce câte o lucrare literară până atunci republicată. Pentru chiar și numele acestă primă parte, cartea de la Orăștie este instructivă și documentară. Tocmai de aceea, "Almanahul scriitorilor de la noi" e o oglindă fidelă a tuturor talentelor scriitoare și e un mângâietor prilej pentru fiecare casă românească." (Cosânzeana, an I, nr.5.)

În al doilea rând, S. Bornemisa a întreprins și condus revista "Cosânzeana", fiind întemeietorul și directorul ei. Revista a apărut la 15 oct. 1911, până la 15 febr. 1915, când directorul ei a plecat în război. În jurul ei, editorul a grupat un mîștrich de condaie alene care au ridicat și pragul literar. Revista cu titlul ei sugera era "o copie adjuvicioasă care călăiea de pe câmpul literaturii cele mai frumoase flori literare." Editorul a scris și frangi poezii, modelând splendide peisaje din natură.

În al treilea rând, nu putem să nu consemnăm pentru perioada orăștiană preocupările sale în domeniul folclorului, că și "colegător de comor" cum îi numește folcloristul Ciernescu Constantin în "Lada de zestre", amintit anterior, concretizat prin volumul "Cele mai frumoase poezii populare", Orăștie, 1912, Editura "Librăriei Naționale".

Folclorul va constitui, în continuare, la Cluj, o preocupare permanentă pentru S. Bornemisa.

Achetarea lui la Orăștie a deschis o cale nouă culturii românești din Transilvania iar revista editată de el este o toată care a luminat universul literaturii noastre pe un drum ascendent.

Petru Băciu

Un articol al lui Petru Băciu în „Polia Express” din Orăștie, anul IV, nr 3 (54) februarie 1999

Florile dalbe de măr

Colinda ⁽⁸⁾ fetei (deşi cu cântec)

Soră-leo, fată frumoasă
- Ce mi, soră, de la rădăcină
De apă n-ai venit ?
Nici apă n-ai băut
Nici ieri la jocul mare
- N-am venit ca n-am putut
Ca ghea rădăcină n-am căzut
Ierul cuiorăci de cătără
Nici pe stâlpii geolozilor
Fără să ştiu - de geolozii
Si se vin nu am putut
Si fi, soră, scuturată
Cum te vedea de vioră !

Dupa fiecare vers se cântă
Soră-leo, fată frumoasă
Inf. Tudorava, Bercan
Sibiu, 1938

Colinda ⁽⁹⁾ funelii (a feciorului)

Funelii lui, funelii lui
- Ce stai, fune, nu te-ai mi
Ori de-acum nu te lasă ?
- Poa, de-acum totă nea lasă,
Nici accept un puter
Fără n-ai de la si primăvară
Ca să-mi fac o gădăvară
Si n-ai gădăvară si-o făcătura
Pe piatra făcătura si,
Răbărit - au, răbărit
Flori viete, miorărit
Ceri la fune - si mai mioră
Si fi, fune, si mioră
Cum te vedea de vioră !

Dupa fiecare vers se cântă
Funelii lui, funelii lui
Inf. Petru Baciu
Măntău
Căluşeni 1938

Foile din manuscrisul lui Petru Baciu



„PE ȚĂRMURI DE DUNĂRIȚĂ”

CLEMENTE
CONSTANDIN

Clemente Constandin s-a născut în satul Straja , jud. Alba, într-o familie țărănească (6 aprilie 1934).

A urmat liceul la Alba-Iulia, apoi Facultatea de filologie a Universității din București. În anul 1958 a obținut diploma de absolvire a facultății.

Mai întâi a fost angajat la Casa regională a creației populare Hunedoara-Deva. A lucrat, în continuare, la Comitetul pentru cultură și artă al județului Hunedoara, apoi în învățământ , ca titular la Liceul industrial nr. 3 , profesor, director și director adjunct la Grupul școlar industrial „Horea” Deva.

În domeniul folclorului a publicat culegeri și articole de specialitate în mai multe volume : „Tinerete fără bătrânețe” (1961), „Fluieraș mândru-nflorit” (1963), „Strigături din Hunedoara”, în colaborare cu Amelia Sârbu (1981), „Lada de zestre” , (1998) , „Cântă cucul pe fântână”, caiet antologic (1999). A colaborat la vol. „Folclor poetic” , publicat de Societatea de limbă și literatură română, sub îngrijirea lui Pavel Ruxăndroi, culegerea „Poezii populare din regiunea Hunedoara” (1967), la „Ceteră cu glas de foc” și „Cântecele noastre”, folclor poetic hunedorean, ambele îngrijite de Petru Ardeu (1965 și 1969).

A fost prezent în publicații de specialitate din domeniu, în

Florile dalbe de măr

unele lucrări apărute la nivel central- „Lirica de dragoste” (1985), de Sabina Ispas și Doina Truță și „Dicționarul etnologilor români” (1998), de Iordan Datcu.

Pentru cunoașterea unor culegători din județul Hunedoara, în ziarul „Cuvântul liber” din Deva , a publicat articole consacrate lui Romul S. Micluția , Petru Baci, Corneliu Bogariu, Emilian Tetileanu , Aurel Colf, Tiberiu Bardan, Vasile Chevereșan, Monica Dușan, ș. a.

În anul 2002 , prin Centrul județean pentru conservarea și promovarea tradiției și creației populare a publicat volumul „Mic dicționar al folcloriștilor hunedoreni”.

Sub cetatea cea livadă

Sub cetatea cea livadă,
Junelui bun
D-un june calul juca-re
Nu mi-l joacă cum se joacă
Și mi-l saltă câteodată,
Și-l întoarce către lună ,
Cu sulița dintr-o mână
Ciucuri roșii în cealaltă.
Nime-n lume nu-l vedea-re
Fără-o dalbă-mpărătesă.
Împărăteasa când vedea-re
La-mpăratu' se ducea-re
Și din cear așa-i grăie-re:
Înălțate împărate,
Lucrul mândru ce văzui:
Sub cetatea cea livadă
D-un june calul juca-re,
Nu mi-l joacă cum se joacă
Și mi-l saltă câteodată
Și-l întoarce către lună
Cu sulița dintr-o mână,
Ciucuri roșii în cealaltă.
Împărat când auzea-re
Intră-n grajdul fermecat,
Scoase murgul de-nșelat,
De-nșelat și-ncurelat,

Florile dalbe de măr

Cum e bun de-ncălecat.
Și-mpăratu-ncăleca-re
Și la june se ducea-re
Și din cear așa-i grăia-re:
-Bunu-i jocul junelaș ?
Dacă-i bun , hai sa-l jucăm
Și caii sa ni-i schimbăm ,
Junele din cear grăia-re:
-Înălțate împărate,
De jucat jocu-om juca-re
Dar caii nu i-om schimba-re,
Că al tău e calul mare
Și stă bine sub domn mare
Și al meu e calul mic
Și stă bine sub voinic.
 Și te june veselește
 C-o-nchinăm cu sănătate.

*inf. Jurcoane Ion , sat Cuiăș,
com. Săvârșin, jud. Arad,
1986*

Colinda primarului

Da pare-vă bine
Domnule primariu,
De cine vă vine
Odată-n-tr-un an
Juni colindători
Și ei ți-or aduce
Țapu-i străcioru,
Din copita lui
Ciucuri de mătase,
Din coarnele lui
Ciucuri de d-aurău
Doamne, bine-ar sta-re
Ciucuri de mătase
În bâta dumitale,
Doamne, bine-ar sta-re
Ciucuri de d-aurău
În cușma dumitale
Dalba-i sănătate.

*inf. Jurcoane Ion
sat Cuiăș, com. Săvârșin , jud. Arad,
1986*

Scoală gazdă nu dormi

Scoală gazdă, nu dormi
Zorile-s dalbe
Că nici noi n-am adormit
Gi-aseară, gi-alaltă seară
Gi-n seara de Ajunului,
Până-ntr-a Crăciunului.
Scoală-ți fii și fiicele
Să-ți măture curțile,
Cu gurguiul cizmelor,
Cu colțul catrințelor.
Și te gazdă veselește,
C-o-nchinăm cu sănătate.

*inf. Jurcoane Ion
sat. Cuias, com. Săvârșin, jud. Arad,
1986*

Ce sarăi, da-i astă sară

Ce sară-i, da-i astă sară
Leru-mi doamne
Asta-i sara lui Ajun
Măine-i sara lui Crăciun
Vine Crăciun cel bătrân
Dar mi-și vine cam mereu
Că mi-și calul ciumpăvitu
Și mi-și trăbă potcovitu
Cu potcoave de colaciu
Și cu cuie de cârnațiu
Și mi-și calu-nsăcioșatu
Și mi-și trăbă adăpatu
C-o uiagă gi vinarsu.
Gazdă dacă nu ne crezi
Ieși afară de ne vezi
Că sântem în haine verzi
Și ne pică streșinele
Și ne strică hainele.
Și te gazdă veselește
C-o-nchinăm cu sănătate.

*inf. Ion Jurcoane
sat Cuiăș.com. Săvârșin , jud. Arad,
1986*

Dimineața de Crăciun

Dimineața de Crăciun,
Florile-s dalbe de măr
Preumblă-se Domnul bun,
Dintr-o curte-n ceealaltă,
Cam în sus că se uita-re
Peste cei doi codri negri.
Vede-o ceață negureață,
Nu-i nici soare răsăritu
Căci coboară un Domn din ceruri
Tot pe scări de lumânăriu,
C-o făclie-aprinsă-n mână.
Domn sfânt bine se cunoaște
Cam din față, cam din spate;
Cam în jos că se uită-re
Peste cei doi umereiu
Scrisă-și doi lucefereiu,
Mai în jos , pe mânicele
Scrisă-și stele mărunțele,
Mai în jos, pe la ciotoriu
Scrisă-și nouă cântătoriu.
Cântători așa cânta-re
Zorile s-or revărsare,
Peste zări și sfântul soare.
Cruce-n casă pe fereastră,
Fii veselă jupâneasă
Că ne vine-un Domn acasă
C-un veșmânt până-n pământ,
Veșmântul e plin de floriu,
Florile-s pline de rouă,
Căci cu roua s-or d-ajunge,
Cei bătrâni, veseli-s-oriu.

*inf. Bâdea Florin și Dochiță Daniel
com. Petriș de Mureș, jud. Arad,
1995*

La cea piatră nestemată

La cea piatră nestemată
 Ș-al nost Domn îi Dumnezeu
Este –o cruce rezemată,
Dar la cruce cine-mi șade ?
Șade Maica Domnului,
Cu-un fiuț micuț în brațe.
Fiul zbiară, pace n-are,
Maică-sa din grai grăia-re.
-Taci, fiule , nu zbiera-re,
Că maica ție ți-o da-re
Două mere, două pere,
Să te joci fiuț cu ele,
Și cheile Raiului,
Să fii domn al cerului
Și tata pământului.

inf. Petrean Florin
sat Căzănești, com. Vața de Jos, jud. Hunedoara,
13 dec. 1995

Sus dălbuț, la răsăritu

Sus, dălbuț, la răsăritu,
Hoi lerui, lerui Doamne,
Adormit-o Doamnul sfânt.
De când Domnu-o răsăritu
Florile l-or năpăditu,
Ierburile l-o-ntrecutu.
Vine-un pâlc de golumbei,
Cu glasuri de feciorei.
Jos zburară, sus săltară
Cam pre fața Domnului,
Doară Domnul se deșteaptă
Luară-să, dusără-să,
În fundul mării lăsară-să,
Vine-un pâlc de golumbele
Cu glasuri de fecioarele.
Jos zburară, sus săltară,
Rouă sfântă scuturară
Cam pe fața Domnului
Doară Domnul se deșteaptă
Vine Ion Sântion,
Cu găleata de botez,
Cu pana de busuioc
Tot ujęând și tot stropind,
Doară Domnul se deșteaptă.
Cu trei stropi de-l ajungea-re,
Domnul Sfânt se deștepta-re
Și din grai așa grăia-re:

Florile dalbe de măr

-Fire-ai, Ioane, alduit
Cu botezul tău cel sfânt,
Că de când am adormit,
Florile m-au năpădit,
Ierburile m-a-ntrecut.

*inf. Petrean Florin
sat Căzănești, com.Vața de Jos, jud. Hunedoara,
13 dec. 1995*

Vânători d-acest Crăciun

Vânători d-acest Crăciun
Mult umblară de-mi vânară
Și nimic nu-mi săgetară,
Până joi de către sară,
Mândră floare de-mi vânară
Un iepșor cam mărișor,
Sus la pene surișor,
Pe picioare gălbior.
Dară Petru Bumbeçaș,
Trase arcul să-l săgete,
Să-l săgete pe drepte.
Iepuraș din grai grăia:
-Petre, Petre, frate Petre,
Nu grăbi spre moartea mea,
Că nu-s cine-ți pare ție,
Că-s Ion, cel Sfânt Ion.
Maica mea m-a blestemat
Să fiu fiara codrului
Nouă ani și nouă zile,
Nouă d-albe săptămâni,
Dacă-acelea le-oi plini,
Jos la șes oi coborî,
Haine lungi oi îmbrăca,
La mănăstire-oi turna,
Slujbă sfântă oi cânta.

Culeasă la Cerișor, jud. Hunedoara în 1880, de către Mailand Oszkar și publicată în „Anuarul Societății de Istorie și Arheologie a Comitatului Hunedoara”, vol. II, 1886, pag. 70-79 în articolul „Elemente mitologice în poezia populară românească”.

Bate-mi vânturile

Bate-mi vânturile
În toate lăturile,
Mai curând să-mi bată
Cel rogoz mărunț
Și el să-mi găsească
Cel cerbuț murguț.
Din gură-mi grăia:
-Mirel, tinerel,
Nu mă săgeta
C-ai mai săgetat
Nouă frați de-ai mei,
Mai mari decât mine,
Mai frumoși ca mine.
Cu coarnele lor
Curți ai încornat,
Cu sângele lor
Curți ai zugrăvit,
Cu pieile lor
Curți ai tindelit,
Cu carnea d-a lor
Domni ți-ai ospătat,
Și ei te-or lua
Și te-or arunca
Peste munții crunți,
La liveziu verzi,
La izvoare reci
Vin fete de greci.

Florile dalbe de măr

Și tu să-ți d-alegi
Fata greului,
Haia mai micuță,
Haia mai frumoasă
Și mai ochișă.

Culeasă la Cerișor, Jud. Hunedoara în 1880, de către Mailand Oszkar și publicată în „Anuarul Societății de Istorie și Arheologie a Comitatului Hunedoara”, vol. II, 1886, pag. 70-79 în articolul „Elemente mitologice în poezia populară românească”.

Colinda junelui

Întreabă, întreabă, mari boieri
Junelui bun,
Pe acest june tinerelu
De ce murgu-i asudatu,
Asudatu-i, rău spumatu?
Că el n-o fost la vânatu,
Că el o fost la pețitu,
Sus, în țara românească,
Că-i cale de nouă zile,
June-o face și-n trei zile,
Într-una mere, într-una vine,
Într-una stă și mi-o pețește.
Stai, tu fată joljorată,
Noi cosița ți-om tăia-o
Sus mai sus ți-om ridica-o,
Să ți-o bată vânturile
Ca pe june gândurile,
Când fu june de-nsuratu
Și fata de măritatu.
Și-o-nchinăm cu sănătate
Pe la juni și pe la fete.

*inf. Buște Emanoil
sat Romoșel, com. Romos, jud. Hunedoara,
1996*

Ce stai junelaș

-Ce stai junelaș
Io-i domnului, Doamne
Și ce gând ți-ai pusu?
Gând de cătănită,
Ori de pribegitu?
-Ba , măicuța mea-re,
Ba, eu nu mi-am pusu
Gând de cătănie,
Nici de pribegitu,
Că io-am dobânditu
Acolo sus mai susu,
Sus, la rând d-albu,
La palancă nouă,
La poarta gi feru
Gi-o fată frumoasă,
Cu sprânceană trasă
Ca la jupâneasă.
Și eu voi d-aduce-o
Noră maicii mele
Și mie muiere,
-Ba, fiule, ba-re,
Ba , tu nu-ți d-aduce
Noră maicii tale,
Nici ție muiere,
Că fata-i d-aceea
Că ea că mi-și are
Nouă frați bărbațiu

Florile dalbe de măr

Ce țin nouă țării.
-Ba măicuța mea-re
Ba, eu voi d-duce-o
Noră maicii mele
Și mie muiere.
Ceia nouă frați
Mi-or fi ei cumnați
Cele nouă țări
Mi-or fi mie averi
 Și te veselește
 Cesta-i mirelașu!

*inf. Ion Jurcoane ,sat Cuiăș.com.
Săvârșin, jud. Arad,
1986*

Pe funza d-inelului

Pe frunza d-inelului,
Luai urma leului,
Până-n vârful muntelui.
Dădui de leu adormit,
Sub un spin mândru-nflorit.
Vântul lin îmi trăgăna-re,
Flori de spin se scutura-re,
Leu din somn se pomenea-re
Și către junel zicea-re:
-Ce-ai cătat, junel pe-aicea?
Ori tu calea o-ai smintit,
Ori tu zile ți-ai urît?
-Eu calea nu o-am smintit
Nici zile nu mi-am urât,
Și-am venit leuț la tine
Să mă lupt leuț cu tine.
Se luară se luptară,
Până joi de către sară.
Puse june leul jos
Și mi-l legă fain-frumos.
Ferice de-această mamă
Că duce pe leu legat,
Nici de pușcă nu-i pușcat,
Nici de sabie tăiat,
Numai din luptă luptat.
 Și-o-nchinăm cu sănătate
 Iară gazdei bogătate.

inf. Irina Nistor
sat Dealu-Mare, com. Vălișoara,
1991

Bate vântul cam de-a lin

Bate vântul cam de-a lin,
De cu sară prin grădini,
Miez de noapte la fereastră,
Zori de ziuă tună-n casă.
Rupe-și fiica și-mi grăi-și:
-Ce vânt, maică, cesta vânt,
De bate vântul cu lin,
De cu sara prin grădini
Miez de noapte la fereastră,
Zori de ziuă tună-n casă?
Rupe-și maica și-mi grăi-și:
-Fiica mea, zăluda mea,
Mare ești, puțin pricepi
Că nu-i vântu' cam de-a lin
Că-s dragi pețitorii tăi,
Vin la mine, cer pe tine
Și-mi cer mult, fiică, pe tine.....

Text publicat în „Anuarul Societății de Istorie și Arheologie”,
însoțit de următoarea însemnare: „Fragment din „Colinda fetelor”
la pădurenii de la Hunedoara, culeasă de Imre Szabo, 1909”.

„Almanahul Societății de Istorie și Arheologie”: XI,X fasc.
1, 1909, p. 38-39.

Feciorița (Noi a veste ți-am venitu)

Noi a veste ți-am venitu'
Fecioriță, doceșiță
Că și noi c-am d-auzitu
Fecioriță, doceșiță
Că ești bună și frumoasă.
De frumoasă te vedem,
Dar de bună nu te știm.
De mi-i fi, tu fică bună
Ți-i lua joarda-ntr-o mână
Și ți-i mâna vitele
La câmpul cu florile.
Flori-s verzi, flori să culegi.
Tinsă mâna să mi-o rupă,
Ruja din grai îi grăia-re:
-Nu mă rupe ne-npupită,
Ne-npupită, ne-nflorită,
Vino mâine, duminică,
Că mi-i găsi, da-npupită,
Da-npupită, da'nflorită
Și tu pe mine mi-i duce
La jocuț cu jocurile,
Unde joacă juneii,
Juneii cu juneiele,
De schimbă inecele
Printre ele
Vin și ele
Ca sălcile,
Ca numele.

*inf. Mircea Popa
sat Sârbi, com. Ilia, jud. Hunedoara, 1976*

Colinda fetei

Daliană, fată dalbă,
Spune-mi, tu, adevărat,
Unde măta te-o-nbăiat?
-Pe mini maica m-o-nbăiat
În gărliciul pivniței,
S-aud vinul picotind
Și vinarsul ciurăind,
Cizme roșii tropotind
Și bănuții zdrăncănind.
Dăliana, fată dalbă,
Iar mi-o prinsă și mă-ntreabă:
-Spune-mi tu, adevărat,
Unde măta te-o-nbăiat?
-Pe mini maica m-o-nbăiat
În gura cuptorului,
Să fiu dragă junilor,
Ca pita creștinilor.
Dăliana, fată dalbă,
Iar mi-o prinsă și mă-ntreabă:
-Spune-mi, tu adevărat,
Unde măta te-o-nbăiat?
-Pe mini maica m-o-nbăiat
În fundul grădinii ei
Și-o tufă de mălin verde,
Să fiu dragă cui mă vede.
 Și te, fiică, veselește
 C-o-nchinăm cu sănătate.

*inf. Sidor Furcă
sat Săcămaș, com. Iliia, jud. Hunedoara,
1976*

Întreabă-ș întreabă

Întreabă-și , întreabă, mari plugari,
Fecioriță-ndulceșită

-Tu, Jujică, fată dalbă,

Fecioriță-ndulceșită

Ce ți-s ochii mângâioși

Și sprâncene d-aurite

Și cosița-i mărgărită?

Feciorița-i grăi iară:

-Ce mă, plugari, ispitiți,

Că voi, plugari, bine știți

C-am avut o doi-tri frați

Doi-tri frați, îs buni bărbați,

Unul frate d-aur bate,

Ș-a doi, frate d-argint scoate,

Ș-a tri, frate-i mărgărit

Și-am fost mică și zăludă

M-am luat a mă uita-re

Printr-o mică zăbrăluică,

Trei scânteii mi-or răsărit

Cam prin ochi m-or nimerit,

Cam prin ochi și prin sprâncene

Și prin cosiță, prin toată

De-aceea-s ochii mângâioși

Și sprâncene d-aurite

Și cosița-i mărgărită.

inf. Alexandrina Brânda și Verghelia Costea

com. Gurasada, jud. Hunedoara,

1970

Leu la țară

Leu la țară-și scoborâ-re
Pradă mare că-și făce-re
Și-au sărit în Jiul mare
Și-au strigat în gura mare
Că frică de june n-are.
June dacă-și d-auze-re
La aleș că se duce-re.
De cu sară
Prin săcară,
Miez de noapte-n grâne coapte,
De cu zori
În câmp cu flori.
Găsi leul d-adormit
Sub un spine d-a-nflorit
Trase arcul să-l săgete,
Trase arcul și nu dete.
Până jude se gândește.
Leu din somn se pomenește
Și din grai așa grăiește:
-June, nu mă săgeta
Să-ți spun două, trei cuvinte,
Ce să faci cu trupul meu:
Cu oase să zâduiești,
Cu coaste să căferești,
Cu vine să lățuiești,
Cu pielea să șindrilești,
Cu sânge să văruiești.

inf.: Vasile Țârlea, com. Săliște, jud. Alba
culeg.: Nicolae Țârlea

Pieșele culese de Nicolae Țârlea au fost transcrise dintr-un caiet, alcătuit de el în 1940, când era elev la Școala Pedagogică din Deva.

Soroleom

Pe cea luncă verde-n jos
Soroleom, soroleom, dragă
Merge fata, flori culege
Din vinete mohorâte,
Din dolghioare-și dolghioare
Și se uită cam de-o parte.
Vin trei juni
Ca trei peuni,
Cu trei cai ca trei porumbi,
Unul tinse și mi-o prinse
Și mi-i luă măr din sân.
Altul tinse și mi-o prinse
Și mi-i luă inelușu',
Altul tinse și mi-o prinse
Și mi-i luă cununeaua.
Ea din greu îi blestema-re:
-Cel ce-a luat măr din sân
Putrezire-ar ca dânsu',
Ca dânsul, ca măr din sân,
Cel ce-a luat inelușu'
Petrece-s-ar ca dânsul,
Prin dânsul ca degetul,
Cel ce-a luat cununeaua
Cununa-s-ar cu dânsa,
Cu dânsa cu doamnă-sa
Noi o zicem și-o cântăm
Și la Ana i-o-nchinăm.

*inf.: Vasile Țârlea, com. Sălișteea, jud. Alba
culeg.: Nicolae Țârlea*

La luciul Soarelui

La luciul Soarelui
Florile-s dalbe
Grele ploii că mi-or plouat
S-or plouat, s-or veselit
Mândre flori or răsărit,
Fetele le-or d-oblicit,
Feciori fetele prinde-re
Dar pe Ana, fată dalbă,
O prindeau, n-o slobozeau
Și din grai așa grăiau:
-Ană, Ană, fată dalbă,
Mama bună ce-ai avut
De frumoasă te-au făcut,
Ochii tăi îs traurei,
De seamănă cu ai mei,
Sprâncenele frumuselele,
De aseamănă cu a'mele,
Părul tău e tot inele,
Gura ta-i fagur de miere.
Noi o zicem și-o cântăm.

*inf. , Niculae Blada Ciopată
com. Sălișteea, jud. Alba
culeg. Niculae Țârlea*

Poruncit-o fată dalbă

Poruncit-o fată dalbă
La mirel cam tinerel
Ca să facă atât de bine
Ca să vie pân la e-re
Să nu-și vie, cum să-și vie,
Să nu-și vie jos pe lunci
Că luncile-s rouroase
Și mirel cu haine nouă.
Dar să-și vie mai presus,
Mai presus pe lângă lună,
Cu mâna ținând de lună,
Cu d-alta-mpletind cunună
Și-o salbă de fată dalbă.

*inf. , Vasile Țârlea
com. Sălișteștea , jud. Alba
culegător Niculae Țârlea*

Colinda fiicei (Are mama num-o fată)

Are mama num-o fiică,
 Fiică lin, lin, fiică lin,
Fiica din graiu-i grăiește:
-Adă , mamă, cheița-re,
Să deschidem lădița-re,
Să-mi iau cizme roșioare
Și-apoi, mamă , să mă duc
La fântână la luncetu'
Unde curge apa-ncetu.
Pe stoborii fântânelii
Stau trei juni ca trei peuni.
Unul cursă și mi-o prinsă
Și-i luă măru' din sânu,
Și-altul cursă și mi-o prinsă
Și-i luă inelașulu,
Și-altul cursă și mi-o prinsă
Și-i luă cununița-re.
Fiica prinse a blestema-re:
-Cel ce-mi luă măru' din sânu
Putrezi-re-ar ca dânsulu,
Cum petrec eu degețelu.
Cel ce-mi luă cununița-re
Cununa-s-ar cu dânsa-re
Cu dânsa, cu dumisale.
 Și-o-nchinăm cu sănătate
 Pe la juni și pe la fete.

*inf. Emanoil Burtă
sat Romoșel , com. Romos, jud. Hunedoara,
Dec. 1996*

Ce rând, maică-i ăsta rându ?

-Ce rând , maică-i ăsta rându?

Ler fiicuță, d-ochii-s negri

De mi-s bate-un vântuț lin,

Vântuț lin chiar din senin,

De cu seară prin grădină,

Miez de noapte la fereastră

Zori de ziuă pân la ușă,

Dimineața intră-n casă .

Maică-sa din cear grăia-re :

-Ludă ești și proastă ești,

De tu nu te nădăiești.

Nu-i de ăsta vântuț lin ,

Vântuț lin chiar din senin,

Că-s doar pețitorii tăi,

Vin la mine cer pe tine

Și mai cer pe lângă tine

O miuță de florințiu

Și-o miuță de oițe,

Pluguț bun cu șase boiu,

Murguț bun , bine-nșelatu.

Fiică-sa din cear grăia-re :

-Lăsați, maică, lăsați dragă,

Din miuța de florințiu,

Lăsați , maică, cinci florințiu,

Din miuța de oițe,

Lăsați , maică, cinci oițe,

Pluguț bun cu șase boiu,

Lăsați, maică, cei doi boiu,

Florile dalbe de măr

Murguț bun bine-nșelatu
Că dea-mi-s-ar, maică, mie,
De cinstea părinților
Și de fala fraților.
Și te fiică veselește
C-o-nchinăm cu sănătate.

inf. Jurcoane Ion
sat Cuiăș, com. Săvârșin, jud. Arad
1986

D-oi, fiicuța noastră

D-oi , fiicuța noastră,
Că-i frumoasă tare,
Soț în lume n-are.
Ba ea că mi-ș are
Sora Soarelui
Și-a Pământului.
Pe ea mulți mi-o cer,
Mulți din multe părți,
Din dalbe cetăți.
Maică-sa grăia-re:
-Tu fiică, tu du-re !
-Ba eu, maică, nu-re,
Că el că mi-și are
Făr' el nouă frați,
Mie-mi trebuiescu
La cei nouă frați
Nouă cai șelați,
Din târg cumpărați,
Cu aur suflați,
La d-aheia dați.
Maică-sa grăia-re:
-Tu fiică, te dure-re!
-Ba eu, maică, nu-re
Că el că mi-și are
Tot nouă cumnate.
Mie-mi trebuie
La nouă cumnate,
Nouă paturi late,
Cu aur suflate

Florile dalbe de măr

La d-ahelea date.
Maică-sa grăia-re:
-Tu fiică, te du-re!
-Ba eu, maică, nu-re!
Că el că mi-și are
Tot nouă surori,
Mie-mi trebuiesc
La nouă surori,
Nouă cingători
Din târg cumpărate,
Cu aur suflăte
La d-ahelea date.
Maică-sa grăia-re:
-Tu fiică, te du-re!
-Ba eu, maică, nu-re,
Că-i rău la beție,
Că el când se-mbeată
Că el mi se joacă
Cu sabia trasă,
Pe-o dungă de masă.
Maică-sa grăia-re:
-Tu fiică, te du-re!
-Ba eu, maică, nu-re,
Că el că mi-și are
Tot multe năravuri
Că el când se-mbeată,
Că el mi se joacă,
Cu pușcuța plină
Cruciș peste mână.

inf. Oneasă Dorin
sat Coroești, com. Sălașul de Sus, jud. Hunedoara,
1986



Dăliană, fată dalbă

Dăliană, fată dalbă,
Domnului Doamne
Colo sus , mai din sus,
De-asupra la răsărit
Mândru-i câmpul înflorit.
Nu e câmpul alb de flori,
Că e câmpul alb de oi.
Dar la oi cine-mi şedea ?
Şedea dragul Dumnezeu,
Cu fluiera pe tureac
Cu toporu-mbărburat.
Când din fluieră-mi trăgea
Oile mi le pornea.
-Alelei, oişelor,
Că şi eu la târg m-oi duce,
Şi pe voi eu vinde-voi.
-Ba stăpâne, nu ne vinde
Că şi noi te-om dărui
La săscuţă
Cu-o mieluţă,
La Ispas
C-un drob de caş,
Şi te-oi, domn bun, veseleşte.

*inf. Margareta Pârlojan
sat Nădăştia de Sus, oraş Călan, jud. Hunedoara,
1986*

Pe țarmuri de dunăriță

Pe țarmuri de dunăriță
Se pre-d-umblă fecioriță,
C-o pierdut un zglăcinior,
Zglăcinior și șiapta-i dalbă
Și banii de la grumaz.
-Măi fiicuțo, draga mea
Ludă ești, zăludă ești,
Nici atâta nu pricepi
Ce ziuă-i, d-a asta-i ziua,
D-asta-i ziua lui Crăciun,
Ne-or venit colindători,
Noi pe ei i-om întreba-re
Dacă ei or fi găsit
Zglăcinior și șiapta-i dalbă
Și banii de la grumaz,
Facă bine să ți-i deie
Și pe tine să te ieie.
Tu fiică, te-ai mărita
Ici aproape după munți,
La părinți necunoscuți
Și te-ai ruga munților
De dorul părinților
Și te-ai ruga brazilor
De doruțu fraților,
Și te-ai ruga florilor,
De doru surorilor,
Și te-ai ruga rujilor,
De dorul mătușilor,
Și te-ai ruga spinilor,
De dorul vecinilor.

*inf. Sorin Gomboș
sat Valea, com. Zam, jud. Hunedoara
1989*

Pe țărmuri de dunăriță (Leru-i, da, leri-mi-i Doamne)

Pe țărmuri de dunăriță
Leru-i, da leri-mi-i Doamne
Se pred-ublă o fecioriță,
Tot se d-umblă, se pred-umblă,
Caută-n sus și caută-n jos,
Caută-n sus, spre răsăritu,
Că și-a pierdut baierul,
Baierul și salba-i dalbă.
Grăi-și dalba fecioriță
Către buna maică-sa-re:
-De-a-lelea, măicuța mea-re,
La noi nime n-a venitu,
Dimineața de Crăciun,
Până juni colindătoriu,
Ei mi-or găsi baierul,
Baierul și salba-i dalbă.
Grăi-și dalba fecioriță
Către juni colindătoriu :
Dați-mi, buni juni, baierul,
Baierul și salba dalbă.
Grăi-și junii colindătoriu
Către dalba fecioriță :
-Da cum baierul să-ți dăm
Și pe tine te luăm
Și-oi fi doamna curților
Și noră părinților.
Și-oi fi vesel, fecioriță,
Ți-o-nchinăm cu sănătate.

inf. Ion Jurcoane
sat Cuias, com. Săvârșin, jud. Arad,
1978

În cel câmp frumos

Colo jos, mai jos,
În cel câmp frumos,
Întorcu-se-ntorc
Trei vulturi în sus.
Dar nu-s trei vulturi
Că-s trei păcurari,
Doi îs ăi mai mari,
Unu-i mai micuț
Și-l cheamă Pătruț.
Grăi ăl mai mare :
-Du-te Petre, du-te,
Întoarce oile,
Că de nu te-i duce
Noi te-om omorî.
-De mi-ți omorî
Voi mi-ți îngropa,
Fluiericea mea
La cap să mi-o puneți
Vântu-o trăgăna,
Fluierice-o zice,
Oile s-or strânge
Și pe mini m-or plânge
Cu lacrimi de sânge.

*culeg. S. Sâncrăian
Sântuhalm-Deva, jud. Hunedoara*

Textul a apărut în revista „Știu” a Liceului „Decebal” ,
Deva, caietul 1-2, oct. 1939, febr. 1940, caietul IV.

Pe munții cei mari

Pe munții cei mari
Sunt trei păcurari,
Doi îs veri primari,
Unu-i mai strinuț
Și-l cheamă Pătruț.
Verii-și vorovea-re
Pe strin să-l omoare,
Strinul d-auzea-re
Și din grai grăia-re:
-Voi ortaci ai mei,
De mi-ți omorî-re,
Voi să mă-ngropați
La stâna de oi,
La țarcul cu mei.
În loc de cruciuliță
Să-mi puneți fluieriță,
Când vântul va bate,
Fluiera va zice,
Oile s-or strânge
Pe mormânt vor plânge
Cu lacrimi de sânge.
Iar de va-ntreba-re
Măiculița mea-re,
Să-i spuneți cum știți,
Dar să nu-i mințiți,

Florile dalbe de măr

C-am rămas-napoi
Tot văzând la oi,
Numărând la bani,
Pe aripa șubii,
La vederea lunii,
La marginea lumii.

inf. Petrean Florin
sat Căzănești, Vața de Jos, jud. Hunedoara
1995

Pe munții cei mari (Variantă)

Pe munții cei mari
Sunt trei păcurari,
Unu' strinășel.
Frații se vorbiră
Și se sfătuiră
Pe strin să-l omoare.
Strinu-nțelegea-re,
Din gură grăia-re:
-Voi de m-omorîți
Să mă și-ngropați
La mijlocu stâniei
Să m-audă câniei.
Și la cap să-mi puneți
Fluieră de fag,
Să-mi zică cu drag,
Când vântu' mi-o bate,
Fluiera mi-o zice,
Oile s-or strânge,
Pe mormânt m-or plânge
Cu lacrimi de sânge.
 Și te-o-nveselește
 Și colinda ne-o primește.

*inf. Andrica Roman
sat Vale, com. Zam, jud. Hunedoara,
1989*

Dociş păcurariu

Dociş păcurariu,
Hai, ler, Doamne, ler
El s-a lăudatu
Că mi-o săgeta-re
Cerbu-i sus la munte,
La umbră de tufă,
Între mii și sute,
Într-a treia coastă.
Cerbu-nțelegea-re,
Iarbă nu păștea-re
Nici apă nu bea-re.
Maică-sa-i grăia-re:
-Doi, cerbuț de-al meu
Ce gându-i pe tine
De iarbă nu paștiu,
Nici apă nu beiu ?
Cerbu-i grăi iar :
-D-aleo, maica mea-re
Cum iarba oi paște
Și iarba oi bea-re ?
Că s-o lăudatu,
Dociş păcurariu,
Că m-o săgeta-re.
Maică-sa-i grăia-re:
-Dacă-i rându-așa-re
Hai mai sus, mai sus
La ierburi întregi,
La izvoare reci,
Și noi iarb-om paște

Florile dalbe de măr

Și apă om bea-re.
Docîș păcurariu,
El înțelegea-re
Cînd cerbu apă bea-re
Și mi-l săgeta-re
În tufa de bujoru
Din sus de izvoru.
Cerbu-i grăi iar:
-D-aleo, maică mea-re
Pe cum m-ai grijitu
Pe-așa m-ai avutu.
 Și te veselește
 Docîș vânătoriu

*inf. Jurcoane Ion
sat Cuiăș, com. Săvârșin, jud. Arad,
1986*

Colo susu, mai din susu

Colo susu, mai din susu,
Deasupra, la răsărit,
Este-un câmp mare-nflorit
Și de oi îndocolit.
Și la oi cine-mi șede-re?
Șede bunul Dumnezeu,
Sta pe pușcă răzemat
C-un topor înbărburat
Și c-un fluier fermecat.
Și din fluier că-mi zice-re,
Oițele se strânge-re
Și el da a le vorbe-re:
-Oiți, oițele mele,
Rămâneți voi singurele,
C-a mea vreme s-o-implinit,
Jos la țară să cobor,
Să cobor și să mă-nsor,
Să mă fac gazdă de casă,
De copii și de nevestă.
Grăi mica ocheșică,
Cea din fruntea oilor:
-Stăpân, stăpâniorul nost,
Cari ne-ai tuns
Și cari ne-ai muls,
Iernează-ne și-astă iarnă
Că și noi te-om răsplăti-re
La Crăciun
C-un cojoc bun,
La Ispas

Florile dalbe de măr

C-un bruș de caș,
La Sângeorz
C-un miel frumos,
La Păscuță
C-o mieluță.
Și-or veni și târgurile
Și ni-i face cioporele
Și-i merge la târgurile
Și ni-i da, să-ți iei muiere
Să te faci gazdă de casă
De copii și de nevestă.

inf. Oneasă Dorin
sat. Coroești, com. Sălașul de Sus, jud. Hunedoara,
1986

Acolo jos, la pădurele

Colo jos la pădurele
Răsărit-or două stele,
Dar ele nu-s două stele
Că merg două surorele,
Una merge tot răsând,
Una merge tot plângând.
Hai de merge tot răsând
Către soră-sa grăind:
-Hei, soruțo, draga mea,
Eu de ce merg tot răsând,
Tu de ce mergi tot plângând ?
-Cum, soruțo, eu n-oi plânge,
Că maica s-o lăudat
Ca pe noi să ne despartă,
Una-n deal spre răsărit,
Una-n jos către apus,
Că acolo-i loc ascuns.
Atuncea să ne-ntâlnim
Când s-o-ntâlni deal cu deal,
Dar atunci și nici atunci,
Când or face plopii nuci
Și sălcuța mere dulci,
Porodica porumbele
Pentru două surorele.

Culeasă la Rapoltu Mare, jud. Hunedoara în 1880 de către Mailand Oszkar și publicată în „Anuarul Societății de Istorie și Arheologie a Comitatului Hunedoara”, II 1886, pag. 70-79, în articolul „Elemente mitologice în poezie populară românească”.

D-arge-mi, Doamne, ce mi-și d-arge

D-arge-mi, Doamne, ce mi-și d-arge

Ș-ai lui, lui

D-arge-mi frunza sub cel soc,

C-o pară mare de foc,

Dar la foc cine-mi ședea-re?

Șade-mi două surorele,

Una plânge, foc astânge,

Una râge, foc apringe.

Grăi soră către soră:

-De ce plângi, tu, sora mea-re?

-Dar cum, Doamne, eu n-oi plânge

Că maica ne-o-nstrăinatu,

Una-n sus, spre răsăritu,

Unde-i locul cel pârlitu,

Una-n jos, spre scăpătat, u,

Unde-i locul cel uitatu.

Atunci maica ne mai vede

Când or face juguri muguri

Și borfeia pere moi.

Și tînjala frunză verde.

Atunci maica ne mai vede,

Atuncea și nici atunci.

*inf. Petrean Florin
sat Căzănești, Vața de Jos, jud. Hunedoara,
1995*

La curțile Chirvei

La curțile Chirvei
Beau boieri de-ai țării ei,
Ș-așa beau și chefuiesc
Și pe Chirva mi-o pețesc.
Când fu într-o joi de sară
Pe Chirva mi-o-ncredințară,
Vineri boala o lovi,
Sâmbătă Chirva muri,
Duminică vin cu scris
Răurând și-mpreunând.
Când ajung cu scris la poartă
Strigă tânărul mirel:
-Ieși afară Chirva noastră !
Ieși mama Chirvei
Tot plângând și suspinând
Și din ochi abia zărind
Și din gură așa grăind:
-Ia, fiți, cuscri, iertători
Și-napoi întorcători,
Chirva-i moartă la fereastră.
Leagăn verde de mătăasă,
C-un păr galben despletit,
Jos pe brațe slobozit.
Dacă, mire, nu mă crezi,
Vino la ușă și vezi.
Mire dacă auzea
Lua cuțitul și tăia
Și din gură-așa grăia;

Florile dalbe de măr

-Maică, măicuța mea,
Crapă jolj în patru foi
Și ne-ngroapă pe-amândoi,
Că din noi o răsări
Tot un fir de rozmarin,
Să se mire lumea toată
C-a fost dragoste curată.

inf. Aurel Legea
sat Șerel, com. Pui, jud. Hunedoara,
1980

Fericean de el

Fericean de el,
De l-ai ferecatu
Și lui că i-ai datu
De-o fiică frumoasă,
De frumoasă tare
Sara-i luminare,
Sora Soarelui
Și-a pământului.
Și pe ea mi-o ceru,
Mulți din multe părți,
Mulți din multe lături.
Mai vântos mi-o cere
Un hoț de ciobănașu.
Dintr-o laudă mare,
Că el mi-ș are
Atâtea oi de multe
Câte fragi pe munte,
Atâtea-s berbeci,
Câți îs cârlegei,
Atâtea-s miorele,
Câte-s viorele.
Și ea c-așa zice
C-aco' nu se duce,
Că ei i-i urātu
Tot cu strungăreață,
Sară, dimineața,
La stână mergânu,
Oi multe mulgânu,
Găleți opărânu,

Florile dalbe de măr

Caș dulce storcânu.
Și ea c-așa zice
C-aco' nu se duce
Dintr-o laudă mare,
Că pe ea mi-o ceru
Mulți, din multe părțiu,
Mulți din multe lături.
Mai vârtos mi-o cere
Un hoț de domnișoru.
Dintr-o laudă mare,
Că el mi-ș are
Atâtea buți cu vinu
Câte flori prin fânu.
Și ea c-așa zice
C-aco' nu se duce
Că ei i-i urātu
Sara, dimineața
Cu cupa pe masă,
Cu sabia trasă.
Și ea c-așa zice
Că ea nu se duce,
Dintr-o laudă mare,
Că pe ea mi-o ceru
Mulți din multe părțiu,
Mulți din multe lături.
Mai vârtos mi-o cere
Un hoț de crăișoru,
Dintr-o laudă mare

Florile dalbe de măr

Că el că mi-ș are,
Hintei ferecatu,
Din d-aur scăldatu,
Din d-argint suflatu.
Și ea c-așa zice
C-acolo se duce,
Că ei că i-i dragu
Sara, dimineața
Hinteie chitinu,
La târguri mergânu,
Bani mulți numărânu,
La târg la-mpilațu,
La nouă cumnate,
Nouă spate late,
La nouă surori,
Nouă cingători.

*inf. Ceata de colindători din Ohaba Ponor
com. Pui, jud. Hunedoara,
1973*

Printre lini, printre mălini

Printre lini, printre mălini
Mălinu-i, mălin verde
Mere doamne, ce mai mere,
Mere un pat d-a'nciatu,
D-a'nciat, bine gătat,
Din scânduri dalbe de bradu,
Dar în pat ce-i așternut?
Așternut de vioarele,
Căpătâi de brândușele.
Dar în pat cine ședea?
Șade-o dalbă văduviță
Și-așa cântă de frumos.
Nime-n lume n-auzea-re
Făr-o dalbă-mpărăteasă,
Și ea când o d-auzea-re
Ea din cear așa-i grăia-re:
-I-auzi, dalbă văduviță
Do'r, nu cânți tu-așa frumos,
Și nu cânți la împăratu?
Că-mpăratu-i la vânatu.
Și-mpărat de te-auzi-re
El pe mine m-o urâ-re
Și pe tine te-o-ndrăgi-re.
Grăi dalba-i văduviță
Către dalba-mpărăteasă:
-Eu nu cânt la împăratu,
Că-mpăratu-i la vânatu,
Dară eu cânt spinilor,

Florile dalbe de măr

De dorul părinților,
Dară eu cânt brazilor,
De doruțul fraților,
Dară eu cânt florilor,
De dorul surorilor.
Și-oi fi vesel, vesel văduviță.

inf. Ion Jurcoane
sat Cuiăș, com. Săvârșin, jud. Arad,
1976

Colo jos și mai din jos

Colo jos și mai din jos
Este-o piatră murmurată,
S-o născut fiul din piatră,
Mătura-n mână i-o pus,
Să măture pământul,
Pământul de gozuri rele
Și cerul de nouri grele.
Iartă, Doamne, c-am greșit,
Că m-am pus și-am adormit,
Florile m-au năpădit.
La picioare
Izma-nfloare
Și la brâu
Un fir de grâu.

Din caietul nr.2625 de la muzeul din Sebeș. Pe copertă:
„Colinde-Răchita-20 XII 1925”. La finele caietului: „23 dec. 1925,
Raica”. Colinda este cuprinsă în capitolul: „Colinde țigănești”.
Transcrisă: 1965

Urarea colacului

Se rostește la adunarea darurilor pe care le primește
ceata de colindători de la gazde.

Hei, sus, sus, feciori mari,
Feciori tari,
În capetele oaselor,
În tălpile picioarelor.
Gazda tot cinstește,
Pe ficiorii dubii-i dăruiește
C-un colac cât o roată de car,
Pe care ni-l dă nouă în dar.
Dar dumneavoastră nu știți
Din câte târte-bâte-i făcut ăsta:
Gazda bine se nădăia,
Patru boi la plug prindea
La un plug nou, împenat,
Tăt cu fier ferecat.
Și la plug se ducea,
Tăt ara, tăt ara,
Zi de vară,
Până sară.
Când fu cia lângă seară,
Niște boabe roșii sămăna,
Din ele grâu frumos răsărea.
Când fu la lună,
La săptămână,
Gazda se ducea să vadă grăul copt.
Grăul era copt , de seceră.
Gazda bine se nădăia

Florile dalbe de măr

Și acasă venea
Și o gloată mare strângea,
Din niște feticele,
Cu niște secerițele
Ca vai de ele.
La holdă se ducea,
De secerat se apuca.
Tot secera, tot secera
Până grâul tot în girezi îl băga,
De bătut se apuca
Cu două lemne hodolemne,
Cu grumazu de piele
Ca vai de ele.
Tot ciocu-bocu, ciocu-bocu
Până scoasă grâul din trohocu.
Văzând că nu-i bine așa,
Gazda de treierat se apuca,
Cu Roibu, cu Murgu, cu Ursu, cu Suru.
Tot treiera, treiera,
Până grâul din paie-l scotea,
Grâul, frumos ca soarele rămânea.
Gazda bine se nădăia,
Grâul în saci îl băga,
Pe cocie îl punea,
La moara din luncă-l ducea.
Dar hoța de moară
Văzând atâtea cară cu povară
Luă coada pe spinare
Și-o luă pe lunca mare, la vale.
Dar morarul, maistor bun,
Alerga ca un nebun.
Lelița, morărița,

Florile dalbe de măr

Bună maistoriță,
Luă un cojoc mare, bițos
Și-l întoarce pe dos
Și-o trocuță cu cojiță
Și na, na morișcă , na!
Prinsă moara de scoc
Și o așeză la loc
Și-i dăte cu ciocanul în șele
De-o așeză pe măsele.
Morarul bine se gândea,
Drumul la moară dădea,
Roțile se duceau,
Pietrele se învârteau,
Grâul gazdei tot făină îl făceau.
Gazda bine se nădăia,
Făina în saci o băga,
Pe cocie o punea
Și acasă o ducea,
În cămară o băga
Și în niște postăvi mari o golea.
Găzdărița de cernut se apuca.
Se băgă în cămară
Și scoasă o sită de sfoară.
Îi dete-n gând că-i prea rară
Și se băgă a doua oară,
Scoasă una mai deasă,
Cusută cu fir de mătăasă.
Apoi cernutu-o, dospitu-o,
Cuptorul umplutu-l-o.
Colacii au crescut frumoși.
Leleica găzdăriță
Luă o lopată lată

Florile dalbe de măr

Și trase una în vatră,
Îl rupsă în două
Și ni-l dete nouă
Dar noi de urat am mai ura,
Dar ni-i frică c-om însera,
Că-s cărările încurcate
Și căile îndepărtate.
Vă dorim să fiți ca merii,
Ca perii,
În mijlocul verii.
Câte fire în manta
Atâtea oi a fâta,
Câte țigle pe casă,
Atâția galbeni pe masă.

*inf. Ceata de dubași din sat Mihăiești, com. Dobra
Jud. Hunedoara,
1972*

GLOSAR

- ahee	= aceea
- alaș	= loc de pază, bine ales
- alduit	= binecuvântat
- baier, baieră	= curea, sfoară
- bișos	= mișos
- coferi	= binale, lemn pentru acoperiș,
- cear	= gură
- chiti, a	= a aranja, a repara
- coardă	= conduce rândul, turma de oi
- ciopor	= turmă
- cocie	= trăsură
- feredeu	= loc de baie, lac
- feticele	= fete tinere
- gârlici	= intrarea în beci, pivniță, peșteră
- gireadă	= stog, grămadă
- golumb	= porumb
- gurgui	= partea din vârf a opincii, vârf de deal
- hintea	= caleașcă, trăsură
- hoț	= aici viclean, șiret
- își (ici)	= aici
- iepșor	= mânz, fiul iepei
- îmbărburad	= lemn împodobit prin crestare
- înșelat	= aici înșăuat
- joarde	= nuia subțire
- lațuri	= scândurele de lemn pentru acoperiș, gard
- lud	= nătâng, nătărău
- luncet	= lunci din preajma unei ape curgătoare
- mălin	= liliac
- mirel	= mire
- noatem	= miel de înțârcat, până la doi ani
- oblici, a	= a dibui, a descoperi, a găsi

Florile dalbe de măr

- palancă	= doborât, călcat în picioare, adăpost de animale, palisadă
- ruje	= floare roșie
- rupe, a	= aici a vorbi
- stobar	= gard, zăplaz
- șopsă	= ciopsă, piesă de acoperit capul
- traurei	= ca aurul, auriți
- tuna	= aici a intra
- niagă	= sticlă
- zălud	= zmintit, nebun, zăpăcit, prost

Informatori și localități

- Bâldea Florin, com. Peștiș de Mureș, jud. Arad
- Brânda Alexandrina, com. Gurasada, jud. Hunedoara
- Blada Nicolae Ciopată, com. Săliștea, jud. Alba
- Burte Emanoil, sat Romoșel, com. Romos, jud. Hunedoara
- Ceată de colindători, sat Ohaba-Ponor, com. Pui, jud. Hunedoara
- Ceată de colindători din Mihăiești, com. Dobra, jud. Hunedoara
- Costea Verghelia, com. Gurasada, jud. Hunedoara
- Dochiță Daniel, com. Petriș de Mureș, jud. Arad
- Furcă Sidor, sat Săcămaș, com. Ilia, jud. Hunedoara
- Gomboș Sorin, sat Valea, com. Zam, jud. Hunedoara
- Jurcoane Ion, sat Cuiăș, com. Săvârșin, jud. Arad
- Legea Aurel, com. Pui, jud. Hunedoara
- Nistor Irina, sat Dealu Mare, com. Vălișoara, jud. Hunedoara
- Oneasă Dorin, sat Coroești, com. Sălașu de Sus, jud. Hunedoara
- Pârlojan Margareta, sat Nădăștia de Sus, oraș Călan, jud. Hunedoara
- Petrean Florin, sat Căzănești, com. Vața de Jos, jud. Hunedoara
- Popa Mircea, sat Sârbi, com. Ilia, jud. Hunedoara
- Roman Andrica, sat Valea, com. Zam, jud. Hunedoara
- Țârlea Vasile, com. Săliștea, jud. Alba

Addenda



Florile dalbe de măr

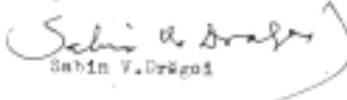
TOYABASE PROFESOR,

Răspunzând asabilei Dvs. scrisoare din 22.I.1962y
vă comunic următoarele:

- E foarte adevărat că eu am un stoc de câteva
sute de colinde din Reg. Hunedoara, dar cea mai mare par-
te în manuscris neordonat, neredactat. O mare cantita-
te din volusul 30% colinde este din Hunedoara, dar fiind
interpretate și publicate sub rezimurile spuse nu sînt
valabile, respectiv utilizabile. Pe de altă parte, noi
Institutul de folclor în etapa actuală nu publicăm co-
lindă și alte genuri legate de obiceiuri rituale, ci
le culegem și le studiem numai.-

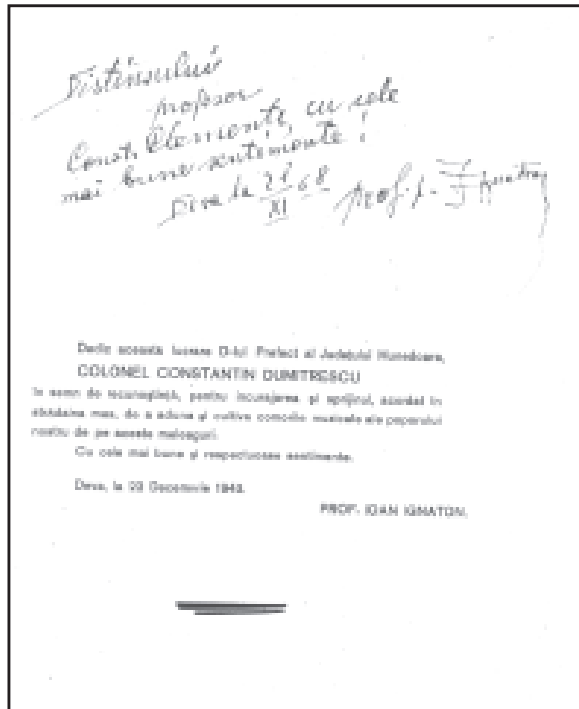
Tot ce pot face e să vă trimit Nr.3./1957 al Re-
vistei de folclor în care sînt publicate sub regimul ac-
tual 20 colinde din Zam.-

Cu cele mai bune urări și deosebită
stima,


Sabin V. Drăgoi

*Scrisoarea folcloristului Sabin Drăgoi în legătură cu culegerrea
de colinde din jud. Hunedoara, 1962*

Florile dalbe de măr



*Dedicație pe „Colecție de cântece populare, culese, aranjate
și armonizate pentru cor mixt de I. Ignatov, Caietul I, 1973*

Florile dalbe de măr

Imn 3-31/1999

Stimate domniule Clemente,

Regret că nu pot veni la serbarea care se ține în acestă frumoasă Vrancea. Apreciez foarte mult activitatea folclorică Valerian și care o desființată care este un obiect mare de muncă, entuziasm și curaj în luptă cu ghețurile care se pun în cale.

Vă dau spus că am o poezie cu Mănuș. Am cântat-o acum 5-6 ani și o am pe un manuscris pe care l-am dat cu mine în jur de 100 de copii de copii. Unul dintre ei a spus că-l vede puțin în lume.

Vă mulțumesc foarte mult pentru atenția pe care mi-ați dat-o încă odată cu recuperarea fotografiei și în special pentru invitația pe care mi-ați adresat-o la serbarea din București.

Înțeleg-vă tot binele,

Vă salut cu tot respectul

Victor I. Oprea

P.S. Regizorul meu este în anul 1926 în comuna Băra - în prezent Fund Traian și Rădăuți și Coșul (Gărdă) Băra.

Scrisoarea de la folcloristul Victor I. Oprea, 1999



*Dedicația folcloristului Corneliu Bogariu pe volumul
„Printre lini-pristae mălini” vol. I,
„Colinde din județul Hunedoara”, 2002*

Florile dalbe de măr

162



MARCU IOAN 23/1981
com. Grădina Români, SINTAȘA

$\text{♩} = 180$

A
 Lau-da-mi-se, Lau-da, Lau-da-mi-se

B
 Lau-da, Lau-da-mi-se, Lau-da

A
 Sau, o-lă-măi, bini

A
 Sau de pînă-n rădăcină

B
 Sau de pînă-n rădăcină

A
 Sau, cîo mînu lui, bini

346

Pagină din manuscrisul lui Corneliu Bogariu cu colinzi din 101 localități din județul Hunedoara

Florile dalbe de măr



*Oszkar Mailand – culegător de
folclor din județul Hunedoara*

*prof. Nicolae Țârlea, culegător
de folclor din Săliște (Cioara)
județul Alba*





„TREI PĂCURĂREI”

MONICA
DUȘAN

S-a născut în 9 noiembrie 1967 în municipiul Brad. A urmat cursurile medii la Liceul “Avram Iancu”, pe care l-a absolvit în anul 1986. Domiciliază în Ribița, unde, în 1990 a fost numită director al Căminului Cultural, apoi bibliotecar la centrul de comună Este căsătorită și are două fete.

Cea dintâi și cea mai semnificativă activitate artistică pe care a orgaizat-o la căminul cultural a fost un spectacol de colinde la sfârșitul anului 1991. Obiceiurile populare de iarnă, în primul rând colindele, au fost de la început pentru Monica Dușan fascinante prin autenticitatea și originalitatea lor. De aceea, colindele au fost notate într-un caiet care s-a îmbogățit mereu și la care Monica ține ca la ochii din cap. Surpriza a avut-o când din satul centru de comună a notat variantele mioritice tipul Zarand, pe care le consideră o adevărată comoară. De la colinde a trecut la notarea altor producții lirice populare- strigăturile, cântecele de cătănie, bocetele, descântecele pentru oameni și animale.

S-a ocupat apoi de unele obiceiuri tradiționale dispărute, despre care a scris și publicat articole în ” Miorița”, revistă de etnografie și folclor a Centrului județean de conservare și valorificare a tradiției și creației populare .

Florile dalbe de măr

Această instituție i-a descoperit apoi și pasiunea pentru pictura pe piatră și „împeștrirea” ouălor de Paști, cu care participă sistematic la târgurile și expozițiile de artă populară.

Pentru recunoașterea meritelor sale folclorice, Monica Dușan a fost cuprinsă cu o fișă reprezentativă în volumul ” Mic dicționar al folcloriștilor hunedoreni”, tipărit la Deva în anul 2002.

În prezentul volum încercăm să demonstrăm că Țara Zarandului a avut norocul să mai nască o stea strălucitoare a creației populare moșești.

Ce sară-i această sară?

Ce sară-i această sară?
Asta-i sara lui Crăciun,
Lui Crăciun celui bătrân,
Doi tineri p-afar' umblând,
Dintr-o curte-n altă curte.
Toată curtea lumina-re,
Nime-afară nu ieșea-re
Num-o mică de slujnică,
Dintr-o gură de pivniță
Intră-n casă, 'ntreabă gazdă:
-Gata-i prânzul, jupâneasă?
Că vă vin colindători,
Noaptea pe la cântători,
Să vă apere de rău,
Florile dalbe de măr.

*inf. Niță Ilie, 75 ani
com. Ribița, jud. Hunedoara,
2001*

Florile-ți, florile dalbe

Florile-ți, florile dalbe,
Dimineața lui Crăciun,
Lui Crăciun celui bătrân.
Dormi tu gazdă, ori nu dormi?
De-i dormi, gazdă, te scoală
Și scoală și fii de-ai tăi
Și fiii și ficele,
Fiii poarta s-o dezlege,
Fiicele ca să măture
Cu gurgoiu-opincilor,
Cu poala cătrințelor.

inf. Niță Ilie, 75 ani
com. Ribița, jud. Hunedoara,
2001

Lino lin, Lino mălin

Lino lin, Lino mălin,
Sus în deal la Rusalim,
În vârful dealului
Este-un brăduț rămurat
Cu crengile dărâmate
Și un pătuț de bumbac.
Da-n pătuț cine-i culcat?
Maica Sfântă Precista
C-un fiuț micuț în brațe.
Fiul plânge, stare n-are,
Maica Sfântă-l mângâia-re
Și din grai așa-i grăia-re:
-Taci fiule, taci dragule,
Că eu ție îți voi da-re
Două mere, două pere,
De s-or juca singurele.
Fiul plânge, stare n-are,
Maica Sfântă-l mângâia-re
Și din grai așa-i grăia-re :
-Taci fiule, taci dragule,
Că eu ție îți voi da-re
O moșie de tămâie
Și-o mătură de ceură
Cu mătura-i mătura-re
Tot drumul de pulbere-re
Și cerul de negurele,

Florile dalbe de măr

Iar tămâia s-o aprinzi
În sfintele duminici,
Pe la dalbe biserici,
Să îmi iasă fum în ceruri
Fum în ceruri printre îngerii.
Fiul plânge, stare n-are,
Maica Sfântă-l mângâia-re
Și din grai așa-i grăia-re:
-Taci fiule, taci dragule
Că eu ție îți voi da-re
Chiar cheița Raiului,
De tu-i fi mai mare-n Rai.
-Eu nu plâng maică de-aceea,
Ia te uită, maică, uită,
Pe sub poala cerului,
De vezi, maică, ce-i vedea:
Maistorii cum maistoresc,
Fac la crucițe de brad,
Faurii cum făuresc
Fac la cuie de oțel
Pe Fiut să-l răstignească
Pe crucița cea de brad,
Cu cuițe prin pâlmițe
Și piroane prin picioare.
Lino lin, Lino mălin,
Sus în deal la Rusalim

*inf. Niță Ilie, 75 ani
com Ribița, jud. Hunedoara,
2001*

La nunta din Cana Galileii

La nunta ce s-a-ntâmpat
În Cana Galileii
Fost-a și Isus chemat
Și șezând la masă, bând,
Băutura n-ajungând,
Zis-a Mama lui Isus
Că nu este vin de-ajuns.
Atunci Isus s-a sculat
Și slugile le-a chemat,
Șapte vase apă-au pus
Și le-au umplut până sus.
Isus a binecuvântat,
Apa-n vin s-a preschimbat,
Atunci toți au cunoscut
Că Mesia s-a născut.

inf. Niță Ilie, 75 ani
com. Ribița, jud. Hunedoara,
2001

Face-și Domnul, ce-și mai face

Face-și Domnul, ce-și mai face,
Face-și Domnul mănăstire,
Mănăstirea-i jos pe mare
Nouă uși, nouă altare,
Altarele către soare
Și ușile jos pe mare.
Sfânta slujbă cine-o face?
Nouă popi, nouă giecei,
Sfânta slujbă cine-o ascultă?
O ascultă Maica Sfântă
C-un fiuț micuț în brațe.
Fiul joacă și săltează,
Maica Sfântă lăcrimează.
Fiuțul din grai grăia-re:
Ce-i aceasta, Maica mea-re,
De eu joc și tot săltez
Și tu, Maică, lăcrimezi?
Cum Fiuț n-oi lăcrima,
Că pe puntea Raiului
Cu firuțul părului
Veneau suflete să treacă.
Cum treceau, așa cădeau
În funduțul Iadului,
În văpaia focului,
În mișcarea viermilor
În crișcarea dracilor.
Florile dalbe de măr.

*inf. Niță Ilie, 75 ani
com. Ribița, jud. Hunedoara,
2001*

Hoi ler, flori de măr

Hoi ler, flori de măr
Fain mai joacă Petru-n Rai
-Petre, Petre, fiul meu,
Zice tatăl către Petru
Fă-mi și mie loc în Rai.
-Loc în Rai, tu, tată n-ai,
C-ai avut și l-ai pierdut.
Cât ai fost tu pe Pământ
Șapte ani primar ai fost,
La săraci luatu-le-ai,
La bogați tu datu-le-ai.
Hoi ler, flori de măr
Vine mama Pătrului
-Petre, Petre, fiul meu,
Fă-mi și mie loc în Rai.
Loc în Rai, tu, mamă n-ai,
C-ai avut și l-ai pierdut.
Cât ai fost tu pe Pământ
Crâșmăriță-n sat ai fost.
La săraci luatu-le ai,
La bogați tu datu-le-ai.
Hoi ler, flori de măr.
Vine sora Petrului:
-Petre, Petre, frate-al meu,
Fă-mi și mie loc în Rai.

Florile dalbe de măr

-Loc în Rai, tu, soră, n-ai,
C-ai avut și l-ai pierdut.
Cât ai fost tu pe Pământ
Câte garduri le-ntâlneai,
Tu pe toate le săreai.
Hoi ler, flori de măr.
Vine-un frate-al Petrului:
-Petre, Petre, frate-al meu,
Fă-mi și mie loc în Rai.
-Loc în Rai tu frate ai.
Cât ai fost tu pe Pământ
Păcurar la oi ai fost.
Câți drumari pe drum treceau,

Toți la tine se opreau,
Tu cu lapte-i adăpai
Și cu brânză-i săturai.
Hoi ler, flori de măr.

inf. Niță Ilie, 75 ani
com. Ribița, jud. Hunedoara,
2001

Într-o dalbă zi de mai

Într-o dalbă zi de mai
Pogorât-au de la Rai,
Pogorât-au pe Pământ
Dumnezeu cu Petru Sfânt.
Iată-mi-i de-amiaz în sat.
La o casă de bogat.
-Bună ziua gazdelor.
-Mulțumim drumeților.
-Gata-i prânzul, ne primiți
Și pe noi, doi moși albiți?
-Prânzu-i gata pentru noi,
Nu-i pentru golani ca voi!
-Vai, oftară cei doi moși
Rămâneți dar sănătoși!
Iată-mi-i la deal sub tei
La un sărăcuț bordei.
-Bună ziua gazdelor.
-Mulțămim drumeților.
-Gata-i prânzul, ne primiți
Și pe noi, doi moși trudiți?
-Prânzu-i gata, puținel,
Dați cu toți pe lângă el,
De-o mai trebui, ne-om duce
Prin vecini și-om mai aduce.
După ani, trecând o punte

Florile dalbe de măr

Domnu-și pleacă a sa frunte.
-Ce vezi, Petre, colo jos,
În adâncu-ntunecos?
- Pe bogat îl văd cu-a' lui
În vâpaia focului,
Lanțuri tari îl țin pe loc,
Balaurii suflă-n foc.
-Colo sus în slăvi cerești
Spune, Petre, ce zărești?
-Pe sărac îl văd cu-a' lui,
În mijlocul Raiului,
Ospătând la mese-ntinse
Între făcliile-aprinse.
Și de-acum până-n vecie
Praznicul cu bucurie.

*inf. Roman Ioan, 80 de ani
sat Uibărești, com. Ribița
jud. Hunedoara,
2002*

Pogorât-a, pogorât

Pogorât-a, pogorât,
Pogorât-a Dumnezeu,
Dumnezeu cu soțul său,
Cu soțul său Sfântul Petru,
Ca să vadă și să creadă
Ce fac tarii cu netarii
Și bogații cu săracii.
Se luară, se duseră
Prin oraș, prin Viflaim
Și acolo nimeriră
În mijloc' orașului
La casa bogatului.
Găsi pe bogat prânzind:
-Bun prânzul, bogatule?
-Prânzu-i bun, da' nu-i de voi
Că-i de mai mari domni ca noi.
N-am venit ca să prânzim,
Nici ca să ne odihnim,
Ș-am venit ca să vedem
Ce fac tarii cu netarii
Și bogații cu săracii.
Iară ei dacă văzură
Luară, se duseră
Prin oraș, prin Viflaim
Tot acolo nimereau
La marginea satului,
La casa săracului
Găsi pe sărac prânzind:

Florile dalbe de măr

-Bun prânzul, săracule?
-Prânzu-i bun, da-i puținel.
Poftiți drumeți de prânziți,
De prânziți, de v-odihniți.
-N-am venit ca să prânzim
Nici ca să ne odihnim
C-am venit ca să vedem
Ce fac tarii cu netarii
Și bogații cu săracii.
Iară ei dacă văzură
Luară, se duseră
Prin oraș, prin Viflaim.
Tot acolo nimereau,
În mijlocul satului,
La porțile Iadului.
Dumnezeu din grai grăia:
-Ia prinde-te, Petre, prinde
De picior cel stâng al meu.
-Da' eu, Doamne, prinsu-m-am
Și eu, Doamne, ce văzui?
Din tânăr îmbătrânind
Văd casa bogatului
În mijlocul Iadului
Iară ei dacă văzură
Luară, se duseră
Prin oraș, prin Viflaim.
Tot acolo nimereau,
La marginea satului,
La porțile Raiului.
Dumnezeu din grai grăia:
-Ia prinde-te, Petre, prinde

Florile dalbe de măr

De picior cel drept al meu.
-Da' eu, Doamne, prinsu-m-am
Și eu, Doamne, ce văzui?
Din bătrân întinerind
Văd casa săracului
În mijlocul Raiului
Și-n mărirea îngerească
Toți dreptii s-o dobândească
Ia, Domnului, Domn.

inf. Niță Ilie, 75 ani
com. Ribița, jud. Hunedoara,
2001

Sus la slava Cerului

Sus la slava Cerului,
La poalele Raiului,
La scaun de judecată,
Unde merge lumea toată
Genunchiat-a Sfânta Vineri.
Genunchia și tot plângea
Și către Domnul zicea:
-Știi, Doamne, când m-ai trimes
Pământul ca să-l botez?
Toți s-au dat botezului
Mîrului, botezului
Și creștinătăților.
Și pe mine prinsu-m-au,
Prinsu-m-au, legatu-m-au,
C-un cuțit tăiatu-m-au
Și trei zile fiertu-m-au.
Din cazan ei scosu-m-au
Numai ceară și rășină.
La gard aruncatu-m-au,
În față scuipatu-m-au
Și-am făcut cum am putut
Pîn' la tine am venit
Să-mi dai sfinții într-ajutor,
Pe Irod ca să-l omor.
Sfinte Petre, sfinte Petre
Să mi-l trăznești mai cu sete,
Sfânt Ilie, sfânt Ilie,
Să mi-l trăznești cu mânie.

Florile dalbe de măr

Ilie când auzea
Lua fulgerul de-a stânga
Și trăznetul de-a dreapta
Și trăznea și fulgera
Dracii se cutremurau,
Oamenii se-nspăimântau
Și botezului se dau,
Mirului, botezului
Și creștinătăților.

*inf. Niță Ilie, 75 ani
com. Ribița, jud. Hunedoara,
2001*

Colo sus la răsărit

Colo sus la răsărit
Este-un măr mare-nflorit
Și cu mere de argint.
Da' sub măr ce mai era?
Era masă de mătasă.
La masă cine ședea?
Ședea bunul Dumnezeu.
L-al doilea colț de masă
Ședea doamna-mpărăteasă.
L-al treilea colț de masă
Ședea Ion, Sfânt-Ion,
L-al patrulea colț de masă
Ședea Petru, Sfântu Petru.
Înapoia domnilor
Ședea călugăr bătrân.
Călugărul tot plângea,
Lacrimi cu sânge vărsa,
Dumnezeu din grai grăia:
-Taci călugăr, nu mai plânge,
Nu vărsa lacrimi de sânge.
Coadă veacului va fi
Și Pământul s-o sfârși
Când va da fecioru-n tată
Și fata va da în mamă,
Când s-or pârî frați cu frați
Și finii cu-a lor nănași,
Când s-or pârî domni cu domni
N-o mai crede om la om.

inf. Niță Ilie, 75 ani
com. Ribița, jud. Hunedoara,
2001

Ce-i sturcuț, îi sturculeț

Hoi ler, Domnului ler
Ce-i sturcuț îi sturculeț,
Mândre mese și jilțuri.
Da' în jilțuri cine șede?
Șede zău și Dumnezeu
Și-mi închină c-un pahar,
C-un pahar cam gălbior,
Gălbior că-i din aor.
Da-n dunga paharului
Scrisă-i raza soarelui,
Da-n fundul paharului
Scrisă-i luna curcubeu,
În chipul lui Dumnezeu.
Dumnezeu din grai grăia-re:
-Nu-mi vinzi, gazdă, ăst pahar?
-Fire-ai Doamne iertător,
Precum ești cuvântător,
Pahar nu mi-i vânzător,
Că mi-i dat de la nănașu'
Pe-un stâlpuț de busuioc,
Busuiocul fetelor,
Trandafir nevestelor,
Buciniș bătrânelor,
Florile dalbe de măr.

*inf. Niță Ilie, 75 ani
com. Ribița, jud. Hunedoara,
2001*

Întorcu-mi-se-ntorc

Întorcu-mi-se-ntorc
P'âng'un vârf de munte
Tri păcurărei,
Tri turme de miei.
Doi îs veri primari,
Unu-i străinel.
Cei doi veri primari
Ei se voroveau
Ca l-apus de soare
Pe strin să-l omoare.
Strinu-i auzea-re
Și din grai grăia-re:
-Voi de m-omorâți,
Pe mine-ngropați
În mijlocul stâniei,
La furca fântâniei,
Ca să-mi aud câniei,
Strunga mieilor
Să fiu tot cu voi
În mormântul meu,
La piciorul meu,
Toporelul meu,
La direapta mea,
Floiericea mea
Când vântul va bate,
Fluiera va zice,
Oile s-or strânge,
Pe mine m-or plânge,
Cu lacrimi de sânge.

inf. Niță Ilie, 75 ani
com. Ribița, jud. Hunedoara,
2001

Tri păcurărei

Tri păcurărei
Doi îs frățișori,
Unu-i strinășel
Frați să-nțelegeau
Pe strin să-l omoare
La apus de soare,
C-are oi mai multe,
Mândre și cornute,
Strinu-i auzea-re
Și din grai grăia-re:
-Voi de m-omorâți
Să mă și-ngropați
La umbră de fagi,
În stâna oilor,
Jocul mieilor.
Și la cap să-mi puneți
Fluieraș de soc
Ce cântă cu foc,
Vântul când va bate
Prin el va străbate,
Fluiera va zice,
Oile s-or strânge,
Pe mine m-or plânge
Cu lacrimi de sânge,
Că eu le-am fost lor
Cel mai bun păstor.

*inf. Bârna Tănase, 57 ani
sat Crișan, com.Ribița,
jud. Hunedoara,
2002*

Ia, Domnului, Doamne (Tri păcurărei)

Tri păcurărei,
Doi îs frățiori,
Ia, Domnului, Doamne,
Unu-i străinel.
Frați se sfătuiră
Și se hotărâră,
Că pe-apus de soare
Pe strin să-l omoare,
Că are oi mai multe,
Mândre și cornute.
Strinu-i auzea
și din grai grăia:
-De mi-ți omorî
Să mă și-ngropați
La tulpini de brazi,
Iar de-a dreapta mea
Puneți mocioaca,
Iar de-a stânga mea,
Fluiericea mea,
Fluieraș de fag,
Mult zice cu drag,
Fluieraș de os,
Mult zice duios,
Oile s-or strânge,
Pe mine m-or plânge
Cu lacrimi de sânge.
Ia, Domnului, Doamne.

*inf. Clej Ioan, 73 ani, sat Ribicioara, com. Ribița
jud. Hunedoara, 2002*

Păcuraș d'oceșu

Păcuraș d'oceșu,
El să lăuda-re,
Că el că mi-ș are
Câte flori pe munte,
Atâtea oi mărunte,
Câte vioarele,
Atâtea mielușele,
Cât și anglicei,
Atâția berbeci.
Vara le vărează
P'un picior de munte,
Iarna le iernează
P'un strunguț de mare.
Marea-i grăi iară:
-Păcurar d'oceșu,
Strânge-ți oile
Că m-oi mânîa-re
Și m-oi tulbura-re
Și mare-oi veni-re
Și oi ți-oi mâna-re
Păcurar d'oceșu

Florile dalbe de măr

El se lăuda-re
Că el nu s-o teme,
Că el mi-ș are
Nouă câni bătrâni,
Nouă cățalandri:
Când mare-o veni-re
Stropii or stropi-re
Câni or da simți-re,
Lanțuri zdrăngăni-re
Și eu m-oi trezi-re
Din fluier oi zice,
Oile s-or strânge
Pe un vârful de munte.

inf Niță Ilie, 75 ani
com. Ribița, jud. Hunedoara,
2001

Fecioriță d'oceșată

Fecioriță d'oceșată
Întreabă, întreabă mari boieri
După dalba de fetiță.
-Ce ți-s ochii d' argințați
Și sprâncene d' aurite
Și fața obrazului
Scrisă-i spuma laptelui?
-Că am tri frați la tri băi:
Unul frate aor bate,
Unul frate argint scură,
Unul frate fer lucrează
Și de-acolo mi-au sărit
Tri schinteie de argint,
Drept în ochi mi-au nimerit.
De-atunci ochiu-i argințat
Și sprânceana-i d' aurit
Și fața obrazului
Scrisă-n spuma laptelui,
Pe dinsus cu firu-i tras.
-Să fii veselă fecioară,
Să-ți dea Domnul sănătate.
La mulți ani cu bucurie,
La mulți ani s-aveți folos
De nașterea lui Cristos.

inf. Niță Ilie, 75 ani
com. Ribița, jud. Hunedoara,
2001

Fecioriță bălășiță

Fecioriță bălășiță
Dimineața se scula,
După apă se ducea
La fântâna soborâtă
Cu sobor de molin verde,
Molin verde de mătase.
Deasupra fântânii ei
Mândri-s caii priponiți,
Cu pripon de molin verde.
Feciorița de-i vedea
Apă-n vase își punea
Și ‘napoi de se-ntorcea
Și din grai așa grăia:
-Să vezi, maică, maica mea,
Lucru mândru ce văzui
La fântâna soborâtă
Cu sobor de molin verde.
Molin verde de mătase.
Deasupra fântâniții
Mândre-s dalbe răzemate,
Pe râtul fântâniții
Mândri-s caii priponiți,
Cu pripon de molin verde,
Molin verde de mătase.
Maică-sa din grai grăia:
-Ce vrei, fiică, fiica mea,
Ăștia or fi socrii tăi,

Florile dalbe de măr

Vin la mine, cer pe tine,
Dar ei cer prea mult cu tine,
Cer pluguț cu șase boi
Și-o turmă mare de oi
Și cinci sute de florinți.
Lesne-a fi, maică, de-aceea
Din pluguț cu șase boi
Rămânea-or cu doi boi,
Din turma mare de oi
Rămânea-or cu cinci oi,

Din cinci sute de florinți
Rămânea-or cinci florinți
Și murguțul cel dintâi
Din cinstea părinților
Și din fala fraților
Hoi ler, flori de măr.

*inf. Niță Ilie, 75 ani
com. Ribița, Jud. Hunedoara,
2001*

Merge Leana la fântână

Merge Leana la fântână
C-o cofiță mică-n mână,
Când ajunse la fântână
Găsi apa-ntulburată
Și fântâna-nconjurată
De trei crai și-o fecioriță.
Unul dintre crai zicea-re:
-Dă, Leană, cununa ta,
Să mă cunun eu cu ea!
Rămâi, Leană, sănătoasă
Cu cununa ta frumoasă!

inf. Niță Ilie, 75 ani
com. Ribița, Jud. Hunedoara,
2001

Dalbă-i feciorița

Dalbă-i feciorița
Da' nu-ți pară rău
Că noi te-am cotat
Odată-ntr-un an
Și noi ți-am adus
Furcă pestricuță
Cu pestriți de-argint
Și fus vărut.
-Dacă mi-ați adus
Și noi ți-am croit
Cămașă de in,
Croită pe-un spin,
Cu guler de fir
Ciotori de-argint.
-Dacă mi-ați croit
Și noi ți-am păzit
Cununeaua tare
În ziua cu soare
Și-n noaptea cea mare
Dalba-i fecioriță.

*inf. Niță Ilie, 75 ani
com. Ribița, Jud. Hunedoara,
2002*

Norii negri-au înnorat

Norii negri-au înnorat
Fecioriță d'oceșiță,
Ploaie mare ce-a plouat.
Din noroi crescut-au flori,
Din flori fete și feciori.
Și eu fată-mi alegeam,
Fata cea mai mititeauă,
C-aceea-i mai frumușană,
Că-i la păr
Cu cânăpăr
Și-i la brâu
Cu spic de grâu
Și la geana ochiului
Pusă-i peana corbului.
Și-o-nchinăm cu sănătate
Pe la gazde pe la toate.

*inf. Niță Ilie, 75 ani
com. Ribița, Jud. Hunedoara,
2001*

Junelul calu-și gătea-re

Junelul calu-și gătea-re
Să mi-și plece de-a vâna-re
Cu podoabe toate nouă,
Să taie muntele-n două.
Muntele dacă-l tăia-re
Dă de urma leului,
Tot pe urmă-i se lua-re
Până pe leuț găsea-re.
Găsi pe leuț dormind,
Adormit, nepomenit,
Sub un spin mândru-nflorit.
Până junel se gândea-re
“Ba tăia-l-oi, ba lăsa-re”
Leuțul se trezia-re
Și din grai așa-i grăia-re:
-Ce-ai cotate, junel, pe-aicea?
Ori zile urātu-ți-ai,
Ori moartea doritu-ți-ai?
-Nici zile nu mi-am urât,
Nici moartea nu mi-am dorit
Și am venit ca și-un voinic

Florile dalbe de măr

Să mă lupt leuț cu tine.
Și-o ținea lupta cea mare
Zi de vară până-n sară,
Iar când fu de către sară
Leuțul se obosea-re
Iar junel se-mbărbăta-re,
Zgarda-n cap că i-o pune-a-re
Și la țară cobora-re,
Toată lumea ce-l vedea-re,
Toată lumea-l fericea-re,
Fericat de maica sa-re
Ce fiuț și-a mai scăldat,
De-aduce pe leu legat,
Leu legat, nevătămat.
Nici cu pușca nu-i pușcat,
Nici cu sabia nu-i tăiat,
Numai cu lupta-i luptat.

*inf. Niță Ilie, 75 ani
com. Ribița, Jud. Hunedoara,
2001*

Junelu' mare

Plecând junel la vânat
Junel, junelu bunu
Leu-n vie a intrat
Și-a ras vița viilor
Și frunza gutuilor.
Și striga în gura mare
Că frică de junel n-are
C-are coamă-ascuțitoare
Și urechi ascultătoare.
Într-o zi mândră de vară
Găsi leul adormit
Sub un spin mândru-nflorit.
“Săgeta-l-oi, l-oi tăia,
Ori cu pușca l-oi pușca?”
-De tăiat nu mă tăia,
Cu pușca nu mă pușca
Și mă leagă-n curea neagră
Și mă cură-n jos la țară
De-ți fă fală fraților
Și cinste părinților,
C-ai adus un leu legat,
Leu legat, nevătămat,
Nici de sabie nu-i tăiat
Nici de pușcă nu-i pușcat.
Junel, junelu bunu.

*inf. Clej Ioan, 73 ani
sat Ribicioara, com. Ribița,
jud, Hunedoara, 2003*

Junelu' mic

-Ce stai, junel, nu te-nsori?
Junelu bunu
-Mai aştept un puţinelu
Până-n dalba primăvară,
Ca să-mi iau o grădinioară,
La grădină şi-o fântână.
Pe piatra fântânii mele
Răsărit-au floricele,
Fetele la flori veneau,
N-alegeau cum culegeau.
Da' eu fata mi-am ales,
Fata cea mai mititeauă,
C-aceea-i mai frumuşauă,
Că la brâu îi spic de grâu
Şi la braţă-i iarbă creaţă
Şi la geana ochiului
Trasă-i peana corbului.

*inf. Clej Ioan, 73 ani
sat Ribicioara, com. Ribişa,
jud. Hunedoara,
2003*

Ce mirelu-i tinerel

Ce mirelu-i tinerel,
Mirel calu-și gătea-re
Cu podoabe toate nouă
Și plecă la vânătoare,
Sus la vârful muntelui,
La poalele Raiului.
Vânat mândru ce scorni,
Că scorni un boușor
Și-l luă și-l gorgoni,
Pân' la Nistru-l fugări
Și 'napoi de-l înturnă
La curtea de boieri mari.
Boierii din grai grăia-re:
-Ce ți-i murgul d-asudat,
Pinteni galbeni rău stricați?
-Că am fost eu la vânat.
Grăi soacra din poiată:
-Nu mi-l credeți, boieri mari,
Mirel n-a fost de-a vâna-re,
Mirel a fost de-a npeți-re
În pământul turcului,
La fetele greului.
Mirel din graiu-i grăia-re:

Florile dalbe de măr

-Taci, măi soacră, din poiată,
Că eu de m-oi mânia-re
Murgu-n pinteni strânge-l-oi
Și la tine sări-voi,
Cosița tăia-ți-o voi,
La gard arunca-ți-o-voi,
Să ți-o bată vânturile,
Ca pe mirel gândurile.
Când îi vorba de-nsurat,
De-nsurat s-o însura
Io dalbele flori de măr.

inf. Niță Ilie, 75 ani
com. Ribița, Jud. Hunedoara,
2001

Fă-mă, Doamne, ce mi-i face

Fă-mă, Doamne, ce mi-i face,
Fă-mă strugurel de vie
Pe masă-n căntălărie,
Să văd domnii ce mai scrie.
Scriu două- trei rândurele,
Ies afară la plimbare
Și se uită către soare,
Nu ținea ziua cea mare,
Slobozi vaci la viței mici,
Neveste la copii mici,
Fete mari la ibovnici.

inf. Niță Ilie, 75 ani
com. Ribița, Jud. Hunedoara,
2001

Vornicirea darurilor la Ribița

Jupânul gazdă
Și jupâneasa găzdăriță
Bine s-or gândit
Și bine s-or socotit
De-aseară, de-alaltăseară
C-un colac de grâu frumos
Din pielița lui Hristos.
Da' colacu' acesta
Nu-i cum vouă vi se pare.
De-aici și până la moară
Cu sacu' de-a subsuoară
Când au trecut dealu' Ierusalimului
Câte hăițițe, câte ceițe,
Toate peste capete de boi lovite.
Și ne-o mai dat jupânul gazdă
Și jupâneasa găzdăriță
Un șold de porc dulce,
De-a fi dulce,
Ne-o mai aduce,
De-o fi amar,
L-o pune-n cămară,
Să rânzezească până mâne sară.
Și ne-o mai adus jupânul gazdă
Și jupâneasa găzdăriță
O glaje de băutură
Cu douăsprezece cercuri pe la gură.
Da' noi nu-i spunem glaje de băutură,
Că-i spunem bute crăiască.

Florile dalbe de măr

Pe gazdă și găzdăriță
Dumnezeu să-i trăiască!
Și ne-o mai adus un ban, doi,
Să ne cumpărăm cioareci noi,
Că cioarecii i-am rupt pe pulpe
Fugind iarna după vulpe,
Vulpea fiind joavină vicleană
Pe noi ne-o luat de cătană.
Amin, amin, amin

*inf. Niță Ilie, 75 ani
com. Ribița, Jud. Hunedoara,
2001*

Merg țigani a colinda

Merg țigani a colinda
Hei drușca, midrușca, cioc,
Stai voi vogina, midrogina,
Pribogina, midrușca, cioc!
Prin pădurea mâne-sa,
Să vâneze căprioare.
Căprioare n-or vânat
Și-or vânat un iepuraș
Și-l beliră și-l hăpliră
Și din pielea lui făcură
Ștergăturile la gură.
Harapcina lu' găzdaș
Să ne facă-un copilaș,
Cu copilu' ce să facă?
Să dăm cu el de păreți
Să ne cânte la urechi.
Bulibașa cel bătrân
Puse să ne-aducă fân.
Și cu fânul ce să facem?
Să îl facem și să-l toarcem,
Să-l sucim, să-l învârtim
Așa după cum noi știm.
Hărăpcinile-om juca,

Florile dalbe de măr

Le-om juca, le-om învârti,
Țigani s-or veseli
Apoi cam pe la gata
Bulibașa- adusă fata,
De frumoasă nici că e,
Parc-ar fi o pacoste,
Un ochi sus și unu' jos,
Parcă-i taur fioros,
Nasu' mare, gura mică
Pare că acuma pică,
Când se-ntoarce și când joacă
Parcă-i scroafa în băltoacă,
Când vorbește și descântă
Parc-ar fi o oală spartă.
Bulibașa îi fălos
Și îi tare bucuros
Că-n mijloc la șătrărie
A fost mare veselie
Și colindători or fost
Să colinde-așa frumos
De nașterea lui Cristos.

*inf. Farcaș Vasile, 68 ani
sat Țebea, com. Baia de Criș,
jud. Hunedoara,
2003*

GLOSAR

- ai	= aici ani, pluralul lui an
- anglicei	= ghiocei
- buciniș	= buciniș
- cioareci	= pantaloni țărănești, strânși pe picior, din pănură sau dimie
- ciotari	= chiotori, mic ochi de ață la un obiect de îmbrăcăminte prin care se trece un nasture
- cotat	= aici căutat
- glaje	= sticle
- gorgoni, a	= a fugări
- joavină	= jivină, lighioană
- mocioacă	= bătă ciobănească
- păcurărei	= ciobănei
- pestricuță	= înfloritură, model de cusut
- foiată	= grajd
- pripon	= țaruș înfipt în pământ de care se prinde funia
- strinășel	= străinel, străin

Informatori și localități

- Bârnă Tănase, sat Crișan, com. Ribița, jud. Hunedoara
- Clej Ioan, sat Ribicioara, com. Ribița, jud. Hunedoara
- Farcaș Vasile, sat Tebea, com. Baia de Criș, jud. Hunedoara
- Niță Ilie, com. Ribița, jud. Hunedoara
- Roman Ioan, sat Uibărești, com. Ribița, jud. Hunedoara

Addenda



*Monica Dușan
cu "miorițele"
din Ribița*

Monica Dușan este o tânăra folcloristă (în sensul propriu al cuvântului), îndrăgostită de creația populară din Zarandul Bradului, o zonă fertilă în acest domeniu și care a dat țării oameni de seamă în toate domeniile activității social-umane.

S-a născut în data de 9 noiembrie 1967, în orașul Brad. Domiciliază în Ribița, de unde a pornit stirpea tatălui său. Cursurile liceale le urmează la prestigiosul liceu "Avram Iancu", pe care îl absolvă în 1986. Din 1990 este director al Căminului Cultural din Ribița, comună autentic moștească, cunoscută în toată țara pentru biserica monument de arhitectură, construită în prima jumătate a secolului al XV-lea.

De la început, directorul Căminului Cultural era hotărât să facă "ceva" în viața cultural-artistică a satului.

Prima manifestare mai importantă pe care a organizat-o "la cămin" a fost un spectacol cu obiceiuri de iarnă, care i-a adus – după propria-i mărturisire, "o surpriză": "Am avut o tresărire, o surpriză, în 1991, când am organizat un spectacol de colinde și mi-am dat seama de bogăția și varietatea lor deosebită. Atunci m-am hotărât să le adun pe toate într-un caiet" (Scrisoare din 22 iunie 2001).

Și, într-adevăr, cu colindele și-a început culegerea folclorului, activitate pe care de atunci o desfășoară cu antuziasm și pricepere. Într-o altă scrisoare (din 27 iunie) își mărturisea că a cules, numai din Ribița, aproape 30 de colinde: "Doamne, Isuse Cristoase", "Face-și, Domnul, ce mi-și face?", "Când cina Cristos la masă", "Versul lui Adam", "Dăliana-i fată dalbă", "Linu-i lin", "Păcuraj d'oaceș" ș.a. "Le-am cules – notează Monica Dușan – de la un bărbat de 75 de ani, care, ani la rând a pregătit copiii care mergeau prin sat la colindat".

— 45 —

*Pagină de „Mic dicționar al folcloriștilor hunedoreni”
de Clemente Constandin în care este prezentată
Monica Dușan*

Florile dalbe de măr

Stimate domn Clemente,

Vă trimis în sfârșit și colindele promise, adesea cu această rezerva. Am găsit că mai răsună cântecul de la Crișan și Ulbărești. Pentru moment, mai mult nu am putut obține de la cei răsunători. Voi continua activitatea în domeniul și la țară, grație adunării și am mai mult succes.

Vă trimis deosebită căutare scrisă din satul Ribăța, chiar dacă pentru moment nu vă sunt utile. În ceea ce privește „Miorițele” de la Ribăța și de la Crișan, ele se colindau acum 20-30 ani. Totuși la spectacolele de colindat pe care le organizăm în fiecare an, eu am colindat cu fetele de la Ribăța și cu grupurile de „Miorițele” de la Ribăța, ultima dată în decembrie 2000.

Închei dorințele - vă mulțumesc, grație în prezent, și mi' grație că vă fac multă bucurie cu ceea ce vă trimis.

Cu căldură,
Monica

În scrisoarea din 25 iunie 2001, Monica Dușan afirmă că „În ceea ce privește „Miorițele” de la Ribăța și de la Crișan, ele se colindau acum 20-30 ani.”

Prof. Marcel Lapteș

PIATRA CARE VORBEȘTE...

Piatra este unul din seratele primare ale existenței umane. Alături de apă, aer și foc formează, în lucrărea lor, dimensiunea fundamentală a înțepăturilor materiale și spirituale ale lui *homo sapiens*.

În întreaga artă populară, piatra reprezintă permanență, întrupând frazasele deșăvșirii și organizării, arătându-și în buna simț practică al ochului artistic țărânesc.

Încercările MONICĂI DUȘAN, ca modalitate estetică, se înscriu pe linia insolită, în sensul că depășește o anume rigiditate geografică a materialului pe care îl folosește – piatra pictată.

Artista ne propune un univers tematic: talbarilor, acela a religiozității și monumentalității bisericene. Căci acestea sunt coordonate profunde pentru Monica Dușan, amănunțite în culori sugerând simțarea lumii de la începuturi.

La fel sunt și toate măiestria înconștientă după un ritm și o teibă de proiecti găsindu-și sensul.

*Însemnările prof. Marcel Lapteș
despre pictura ăe piatră și
încondeierea ouălor de către
Monica Dușan („Miorița”,
revistă de etnografie și folclor,
Deva, nr.8-9/2002, p. 116)*

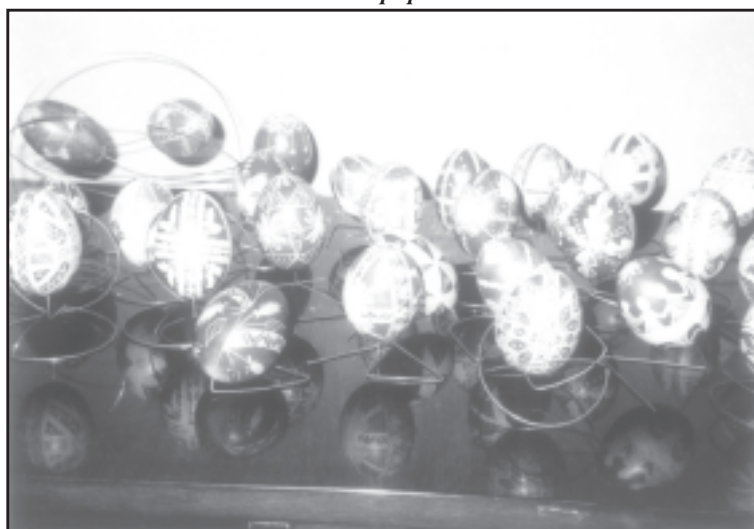
Râșniță din Ribița



Florile dalbe de măr



Pictură pe piatră



Ouă încondeiate

Florile dalbe de măr



Cu „Vișlamul” – grup din satul Crișan (2002)

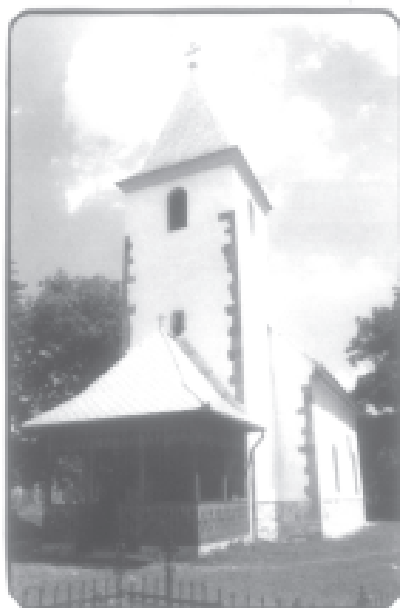


Cu „Steaua” – grup din satul Crișan (2002)

Florile dalbe de măr



*Crișan (Vaca), casa memorială, reconstituită în anul 1979,
în memoria lui Gheorghe Croșan (1733-1785)*



*Biserica din Ribița,
sec. al XV-lea,
ctitorită de cnezii
Vladislav și Midăuș*

Florile dalbe de măr



*Casă din satul Crișan,
com Ribița*



Șură din satul Crișan, com Ribița

Fotografiile aparțin lui Nicu Jianu și Bujor Dușan

Cuprins

RESTITUIRI SENTIMENTALE - Prof. Marcel Lapteș	3
„DEASUPRA LA RĂSĂRIT” - PETRU BACIU	7
❖ Colo sus și mai în sus	9
❖ Colinda Sara-i mare	10
❖ Colinda Sfintei Duminici (Cea mare)	12
❖ Colinda Sfintei Duminici (Cea mică)	14
❖ Sus la Poarta Raiului	16
❖ Ferica, ferica	17
❖ Colinda preotului	18
❖ Colinda diacului	20
❖ Colinda primarului	22
❖ Colinda notarului	24
❖ Colinda pușcașului	25
❖ Colinda stuparului	27
❖ Colinda moașei	29
❖ Colindă junească (A șoimului)	31
❖ Colindă junească (Ce stai june, nu te-nsori)	34
❖ Colindă junească (Sub cetate-n cea livadă)	35
❖ Colinda fetei (Leană, leo, Leană)	37
❖ Colinda fetei cea mică	39
❖ Colinda fetelor mari	40
❖ Răuriță, romaniță	42
❖ Colinda copiilor	44
❖ Cesta-i domnul bun (Colinda lui Lachizerac)	46
❖ Colinda luce, Soare, luce (Cea mare)	48
❖ Luce, Soare, luce (Cea mică)	51
❖ Dimineața de Crăciun	54
❖ Îngheață tău-n miez de vară	56
❖ Ș-asară ș-alaltăsară	58
❖ Colindă de seară (La fete)	59
❖ Colinda fetelor (De zi, cu călușarii)	60
❖ Colinduță, colinduță (Colindă de copii mici)	61
❖ Glosar	62
❖ Informatori și localități	63
❖ Addenda	64

Florile dalbe de măr

„PE ȚĂRMURI DE DUNĂRIȚĂ” - CLEMENTE CONSTANDIN ...	73
❖ Sub cetatea cea livadă	75
❖ Colinda primarului	77
❖ Scoală gazdă nu dormi	78
❖ Ce sarăi, da-i astă sară	79
❖ Dimineața de Crăciun	80
❖ La cea piatră nestemată	81
❖ Sus dălbui, la răsăritu	82
❖ Vânători d-acest Crăciun	84
❖ Bate-mi vânturile	85
❖ Colinda junelui	87
❖ Ce stai junelaș	88
❖ Pe funza d-inelului	90
❖ Bate vântul cam de-a lin	91
❖ Feciorița (Noi a veste ți-am venitu)	92
❖ Colinda fetei	93
❖ Întrebă-ș întreabă	94
❖ Leu la țară	95
❖ Soroleom	96
❖ La luci Soarelui	97
❖ Poruncit-o fată dalbă	98
❖ Colinda fiicei (Are mama num-o fată)	99
❖ Ce rând, maică-i așa rând ?	100
❖ D-oi, fiicuța noastră	102
❖ Dăliană, fată dalbă	104
❖ Pe țărmuri de dunăriță	105
❖ Pe țărmuri de dunăriță (Leru-i, da, leri-mi-i Doamne)	106
❖ În cel câmp frumos	107
❖ Pe munții cei mari	108
❖ Pe munții cei mari (Variantă)	110
❖ Docș păcurariu	111
❖ Colo susu, mai din susu	113
❖ Acolo jos, la pădurele	115
❖ D-arge-mi, Doamne, ce mi-și d-arge	116
❖ La curțile Chirvei	117
❖ Fericean de el	119
❖ Printre lini, printre mălini	122

Florile dalbe de măr

❖ Colo jos și mai din jos	124
❖ Urarea colacului	125
❖ Glosar	129
❖ Informatori și localități	131
❖ Addenda	132
„TREI PĂCURĂREI” - MONICA DUȘAN	140
❖ Ce sară-i această sară?	142
❖ Florile-ți, florile dalbe	143
❖ Lino lin, Lino mălin	144
❖ La nunta din Cana Galileii	146
❖ Face-și Domnul, ce-și mai face	147
❖ Hoi ler, flori de măr	148
❖ Într-o dalbă zi de mai	150
❖ Pogorât-a, pogorât	152
❖ Sus la slava Cerului	155
❖ Colo sus la răsărit	157
❖ Ce-i sturcuț, îi sturculeț	158
❖ Întorcu-mi-se-ntorc	159
❖ Tri păcurărei	160
❖ Ia, Domnului, Doamne (Tri păcurărei)	161
❖ Păcuraș d’oceșu	162
❖ Fecioriță d’oceșăță	164
❖ Fecioriță bălășiță	165
❖ Merge Leana la fântână	167
❖ Dalbă-i feciorița	168
❖ Norii negri-au înnorat	169
❖ Junelul calu-și gătea-re	170
❖ Junelu’ mare	172
❖ Junelu’ mic	173
❖ Ce mirelu-i tinerel	174
❖ Fă-mă, Doamne, ce mi-i face	176
❖ Vornicirea darurilor la Ribița	177
❖ Merg țigani a colinda	179
❖ Glosar	181
❖ Informatori și localități	182
❖ Addenda	183

Raportând colindele la viața satului tradițional, observăm că acestea se grupează în jurul aspectelor majore ale vieții rurale de altădată, al dorințelor și idealurilor plugarilor și ciobanilor-recolte bogate în grâu, belșug în turme, viață fericită în familie, feciori voinici și viteji, fete frumoase și harnice, dragoste și viitoare căsătorie, reușite în profesii ș.a.

Modul în care se realizează transfigurarea poetică a dorințelor și idealurilor locuitorilor satului tradițional era determinat de structura interioară a colindei, de rosturile și menirea ei în receptarea obștei, în sistemul obiceiurilor comunității.

Cel mai adesea, creatorii anonimi și transmițătorii colindei aveau o viziune fabuloasă, hiperbolizată asupra lumii, care creau o atmosferă de poezie idilică, cerută de rosturile de urare.

Imaginile care astăzi încântă prin ineditul și frumusețea lor au fost în satul arhaic simboluri magice, rituale. Dacă în zilele noastre, la începutul mileniului al III-lea, se mai colindă în satele mai îndepărtate de civilizația urbană, mai ales de către bătrâni, colinda are mai mult un caracter spectacular, iar caracterul magic, mitologic s-a pierdut pentru totdeauna.

Acum, dacă vrem ca urmașii noștri să știe de unde am venit și cine suntem ca popor, credem că este necesar (și util!) să valorificăm pe calea tiparului și mijloacelor mass-media ceea ce este depozitat în colecțiile unor îndrăgostiți de creație populară, pentru că de cercetat pe teren nu prea mai avem ce. Obiceiurile și tradițiile populare care erau purtătoare ale unor simboluri și rituri s-au născut și au trăit la sat, iar acum, cele mai multe sunt îngropate în uitare.

Clemente Constandin



ISBN 973-622-356-6



9789736223563